

ELSŐ KÉZBŐL A HADERŐRŐL!

magyar

HONVÉD

www.honvedelem.hu

A Honvédelmi Minisztérium magazinja - 2016. szeptember XXVII. évf. 9. szám - 390 Ft

TIZENNYOLC HÉT
A LEVEGŐBEN

977086569300616009

24

KÖZÖS GYAKORLATOT TARTOTT A TATAI Klapka-Dandár ÉS AZ AMERIKAI 5-7. PÁNCÉLOS FELDERÍTŐ ZÁSZLÓALJ; ENNEK KERETÉBEN A KATONÁK MINDEN, A KÉT ALAKULATNÁL RENDSZERESÍTETT FEGYVERREL LŐTTEK: PISZTOLLYAL, GÉPKARABÉLYAL, RAKÉTAVETŐVEL, HARCJÁRMŰVEL.

SEREGSZEMLE

Warpaint Ride 2016

HUSZONÖT NAP ÖSSZTŰZ

ÁLLÍTÓJÁG MEG A LEGTAPASZTAL TÁBB KATONÁK SE EMLÉKEZNEK OLYAN GYAKORLATRA, AHOI A RÉSZTVEVŐK HUSZONÖT NAPON KERESZTÜL HAJTÓTAK VÉGRE KÜLÖNBÖZŐ ÉLESŐVÉZETI FELADATOK. A WARPAINT RIDE 2016 ELNEVEZÉSŰ AMERIKAI-MAGYAR HADGYAKORLATON PONTOSAN EZ TÖRTÉNT.

Jóval előbbi napok óta mindenki kíváncsi arra, hogy a MH 25. Klapka-Dandár és az amerikai 5-7. Páncélos Felderítő Zászlóalj között milyen közös gyakorlatok lesznek. A gyakorlatok során a katonák mindenféle fegyverrel lőttek, a katonák és a katonák közötti kommunikáció is fontos volt. A gyakorlatok során a katonák mindenféle fegyverrel lőttek, a katonák és a katonák közötti kommunikáció is fontos volt.

MAGYAR HONVÉD

4 Negyvenéves katonai pályafutása újabb mérföldkövéhez érkezett az MH ÖHP augusztusban kinevezett parancsnoka.

38 Látványos ünnepi bemutatóval köszöntötték a Tisza partjára látogatókat a Szolnokon települt katonai alakulatok.

48 A székesfehérvári repülés kezdetének századik évfordulójára emlékeztek a börgöndi repülőtéren.

**A MAGYAR HONVÉD
MAGAZIN KÖVETKEZŐ
SZÁMA
2016. OKTÓBER 14-ÉN
JELENIK MEG.**

HM ZRÍNYI
TÉRKÉPÉSZETI ÉS KOMMUNIKÁCIÓS
SZOLGÁLTATÓ KÖZHASZNÚ NONPROFIT KFT.

HADERŐ

Páncélos-parancsnok 4

NAGYVILÁG

Égi kavalkád 8

Radar 12

Missziós hírek 14

SEREGSZEMLE

Átfestett Mókuskok 16

Augusztusban történt 20

Huszonöt nap ösztűz 24

Terrorháló 26

Tizenhét hét a levegőben 30

HADITECHNIKA

Áthidaló megoldások 34

HÁTORSZÁG

Városköszöntő 38

Riói leltár 42

Hátborzongatóan élethű 44

Megálmodta, megalkotta 46

Újra rotor-szélben 48

Birodalmak alkonya 52

Örömtelen örömlányok 56

Közérdekű 60

**A Honvédelmi
Minisztérium magazinja
XXVII. évfolyam 2016.
9. szám**

Kiadja a HM ZRÍNYI Térképészeti és Kommunikációs Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság.

Felelős kiadó:

Benkóczy Zoltán
ügyvezető

Nyomtatás:

A kft. saját nyomdájában

Felelős vezető:

A kft. ügyvezetője

Szerkesztőség: 1087 Budapest,
Kerepesi út 29/B Postacím: 1440
Budapest, Pf. 22 Tel.: 459-5315,
HM: 27-913 fax: 459-5351
E-mail: magyarhonved@armedia.hu

Főszerkesztő:

Szabó Béla

Főszerkesztő-helyettes:

Feith László

Olvasószerkesztő:

Győri László

Lapszerkesztők:

Sinka István, Trautmann Balázs

Régió-tudósítók:

Galambos Sándor, Kálmánfi Gábor

Fotóriporterek:

Dévényi Veronika,
Rácz Tünde (képszerkesztő), Tóth László

Tervezőszerkesztő:

Gábor Mariann

E havi magazinunk

Feith László szerkesztette

Borítófotó: Mészáros János

ISSN: 0865-6932

Lapunk az Európai Katonai Sajtósövetség
(European Military Press Association) tagja

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta
Rt. Hírlapüzletága (1089 Bp. VIII.,
Orczy tér 1.), előfizethető valamennyi
postán, kézbesítőknél, e-mailben:
hirlapelofizetes@posta.hu,
faxon: 303-3440.

További információ:

06-80-444-444

56 Hogyan akarták a Nagy Háborúban részt vett katonák harcképességét megőrizni? Például tábori bordélyok működtetésével.

János, váltani kell!

PÁNCÉLOS-PARANCS

1985 NYARA. JÁNOS, VÁLTANI KELL! – MONDTÁK HUSZÁR JÁNOS FŐHADNAGYNAK. KINEVEZÜNK ZÁSZLÓALJPARANCSNOKNAK...
2016 NYARA. JÁNOS, VÁLTANI KELL! – MONDTÁK HUSZÁR JÁNOS VEZÉRŐRNAGYNAK. KINEVEZÜNK ÖSSZHADERŐNEMI PARANCSNOKNAK...

Negyvenéves katonai pályafutást tényszerűen áttekintetni nem egyszerű. Márpedig Huzár János vezérőrnagy – aki augusztus elsejétől tölti be az MH Összhaderőnemi Parancsnokság (MH ÖHP) parancsnoki beosztását – éppen ennyi ideje szolgál a hadseregben.

Az 1960-as években, Huzár vezérőrnagy gyermekkorában, a mindennapok családi beszélgetései során rendre felbukkantak a háborús történetek, illetve a háború utáni katonai szolgálat élményei – talán azért, mert a második világháború alig két évtizeddel korábban fejeződött be. A kisgyermek pedig érdeklődéssel és

élénk figyelemmel hallgatta a felnőttek elbeszéléseit, amelyek rendszerint a helytállásról és a bajtársiasságról szóltak.

– A katonáskodás a maga nehéz romantikájával már gyerekkoromban megfogott. Aztán telt múlt az idő, átléptünk az 1970-es évekbe, és valaki megkérdezte tőlem: mi lesz, ha nagy lesz? Rávágtam, hogy katona. Nyilván nem tudtam semmit a valódi katonaéletéről, ám az elbeszélte történetek keltette érzés megmaradt. Persze a családban senki nem vette komolyan, hogy én majd tényleg katona leszek. Később, a szeghalmi középiskolás évek alatt észrevettem, hogy a suliban időnként feltűnik több

NOK

katonaruhás srác. Kiderült, hogy számos „öregdiák” különböző katonai főiskolákon tanult tovább, ami újabb lökést adott a katonai pálya felé. Otthon valahogy nem beszélgettünk akkoriban erről, csak az osztályfőnö-

JÓ MÁRKANÉV

A tábornok szerint a mai fiatal generáció igényeihez, életmódjához és a kor szelleméhez alkalmazkodva a Magyar Honvédséget minél jobban csengő márkánévvé kell formálni. Ebben a közelmúltban végbement – és a folyamatban lévő – nagyarányú illetményfejlesztés nagyon sokat segít. Meglátása szerint a következő évek honvédségi költségvetésének prognosztizált emelkedése lehetővé fogja tenni a felszerelés és az infrastruktúra további modernizálását, ami vélhetőleg az állomány létszámának növekedését is magával hozza. Mint fogalmazott: noha a katonák számára az illetmény nagyon fontos, további motivációt jelent a jó munkakörülmény és a korszerű egyéni felszerelés.

kömmel, Bihari Laci bácsival. Végül is tőle tudták meg szüleim, hogy én még mindig magamra szeretném öltetni az egyenruhát. Apám – aki ma, 83 évesen is a legnagyobb kritikussom és mentorom egyben – esetelte a katonaelet nehézségeit, de azt mondta: ha menni akarsz, hát menj! Én támogatlak – eleveníti fel a kezdeteket az MH ÖHP parancsnoka.

Huszár János vezérőrnagy tehát a sikeres érettségi után, negyven éve, 1976 júniusában, újoncként bevonult Mezőtúrra alapkiképzésre. Bajtársaival együtt korábban igyekeztek minden lehetséges információt begyűjteni – többek között magazinunk elődjéből is – a haderő életéről, de persze a napi szintű működésbe addig nem láttak bele, amíg át nem lépték a laktanya kapuit. Az újdonság erejével hatott rájuk mindaz, amit korábban csak felszínesen ismerhettek. A főiskolát Huszár János harcokcsi-

zó, páncélos-parancsnoki szakon végezte. Így teljesen természetes, hogy nemcsak a technikai részletek, hanem az emberekkel való foglalkozás módszertanának elsajátítása is a tananyag része volt.

– Szerencsére a főiskolán erre is felkészítettek. Könnyen megismertük az embereket, a személyiségjegyeiket; megtanultuk, hogyan lehet őket motiválni, magunk mögé állítani. Ez már a kisalegység szintjén is lényeges volt. Könnyebbé tett, hogy egy harcokcsi-század alig több mint 40 emberből állt, nem kellett tömegeket irányítani – meséli a parancsnok.

Mivel azonban a katonaelet nem tündérmese, idővel akadtak váratlan történések is pályafutása során. Az odáig rendben is volt, hogy Huszár János hadnagy 1980-ban megkapta első tiszti beosztását, csak nem szakasparancsnok lett, hanem századparancsnok. Szerencséjére a kalocsai harcokcsiezred jól összekovácsolt alakulatnak számított, a század sorszáma döntő többségében műszaki egyetemre sikeres előfelvételt tett katonákból állt össze. Ők érthető módon igen fogékonyak voltak a technika iránt, és ez összehozta a fiatal katonákat.

– Előfordult, hogy délután nem találtam az elhelyezési körletben a századot. A szolgálatban lévő katona igazított útba, mondván: lent vannak a telephelyen. A legnagyobb meglepetésemre mindenki a harcokcsikat bújta, szinte csak a motortérből, meg a küzdőtérből kikandikáló lábakat láttam. Nekünk nem kellett külön csapatépítő tréning – meséli a vezérőrnagy.

A fenti páncélos-idill, az ideális katonai előmenetel szempontjából azonban túl hamar ért véget. 1982 tavaszán elkezdődött a szervezeti átalakítás, azaz csökkenni kezdett a haderő létszáma, Huszár János hadnagy pedig ismét a mezőtúri ezrednél találta magát. Papíron századparancsnokként, a gyakorlatban viszont a törzsbe került, mert páncélos-hadműveleti tisztre volt szükség. Noha fiatalabb korában eredendően soha nem vonzotta igazán a törzsmunka, a katonai pályafutása alatt mégis sok időt töltött ezen a területen – a mostani beosztása előtt például volt az MH ÖHP törzsfőnöke is.

– A törzsmunka jelentette számomra az első igazán komoly kihívást. A törzsben dolgozó tisztnak nagyon nagy tárgyi tudással kell rendelkez-

„Huszár János vezérőrnagy személyében olyan rátermett parancsnoka lesz a szervezetnek, aki végigjárta a katonai ranglétrát. A jó vezető két legfontosabb ismérve az, hogy tisztán tűzi ki az elérendő célokat, és ennek érdekében empatikus hozzáállással maga mögé tudja állítani az általa vezetett állományt” – hangoztatta a kinevezési ünnepségen dr. Simicskó István, honvédelmi miniszter.

nie, mert munka közben nincs idő a szabályzatokat lapozgatni. Rögtön reagálni kell, mert a parancsnoknak, a törzsfőnöknek azonnal szüksége van az információra. Ehhez eleinte nem éreztem magam felkészültnek. Az akkori parancsnokhelyettes, Végh Ferenc – később vezérezredes, vezérkari főnök –, illetve Kocsis Attila őrnagy, az akkori törzsfőnök nagyon türelmesen bántak a fiatalokkal. Fél év után megkérdezték, mit szólok a beosztásomhoz. Mondtam, hogy ennél rosszabbat el sem tudnék képzelni. Azt válaszolták: akkor ezen majd változtatunk. Elkezdtek velünk, fiatal tisztekkel foglalkozni, ami a gyakorlatban azt jelentette, hogy a napi

munka során készültünk fel például zászlóalj szintű feladatokra. Akkortájt nem volt idő zászlóaljparancsnoki vagy törzsfőnöki tanfolyamokra járni. De igazán nem is kellett, mert a törzsmunka rejtelmait a gyakorlatban tanultuk meg. Később a katonai akadémiai felvételi épp ezért nem okozott semmiféle nehézséget – ecseteli első törzsben töltött időszakát a tábornok.

1985 nyarán aztán újabb beszélgetés zajlott le Huszár János (akkor főhadnagy) és ezredparancsnoka, Szirony György alezredes között. Az első mondatok valahogy így hangozhattak: „János, váltani kell. Mivel nem érdekes számodra a hadműveleti munka, itt a zászlóalj, tes-

sék az élére állni”. Gyorsan tegyük hozzá: az a bizonyos zászlóalj akkor több mint ötszáz katonából állt, ami elég drasztikus ugrás a harckocsizó „negyvenekhez” képest. Igen, bizony zászlóaljparancsnok – főhadnagyi rendfokozatban.

– Furcsa volt azt megszokni, hogy a fiatalok engem, az „idősebb” tisztet kezdtek figyelni. Milyen helyzetben, miként reagálok? Rájöttem, hogy valamilyen viselkedési mintát akartak követni – és persze nem tudtam, hogy én erre egyáltalán alkalmas vagyok-e? Azt viszont igen, hogy az én zsebemben sincs ott a bölcsék köve, tehát nem akartam őket félrevezetni. Az biztos, hogy a katonák

mindig megérik, melyik parancsnok rendelkezik empátiával. Az a lényeg, hogy azonosulni tudjunk az egyén problémájával. Mert akkor is kell valahogyan segíteni a katonán, ha a szervezeti érdek nehezen kínál jó megoldást. Ettől még a parancsnok lehet követelménytámasztó, sőt... jobban is szeretnék a határozott, következetes vezetőket – emlékszik vissza a tábornok.

Noha akkoriban Huszár János szárazföldi tisztnek számított, később, az akadémia és a felsőszintű vezetőképző tanfolyam elvégzése után vérbeli összhaderőnemi tisztté vált. Olyanná, aki mindenekfelett a rendelkezésre álló képességek integ-

HOSSZÚ ÚT...

Szolgálatban eltöltött negyven év. Tizenhat beosztás, tizenegy helyőrség, megannyi költözés. Külföldi tanulmányok Moszkvában, Párizsban, Oberammergauban és Rómában. NATO-művelet és misszió Koszovóban.

rálását tartja szem előtt. Különböző beosztásaiban eleinte összefegyveremi, majd az összhaderőnemi gondolkodás és mentalitás mentén végezte a munkáját. Legfrissebb parancsnoki beosztása számára részben új kihívásokat tartogat, másrészt pedig a régi vezérfonalat kell követnie. A beosztottak vezetése, irányítása és motiválása a lényegét tekintve nem változott, ám ebben a beosztásban más dimenziókban kell gondolkodnia.

– Amikor 2007-ben létrejött az MH ÖHP, inkább egyesített parancsnokságként működött. Ebből kell igazi összhaderőnemi, műveleti parancsnoksággá válnunk, és ez a hosszú folyamat még nem fejeződött be teljesen. Ezért kezdeményeztem előjáróimnál, hogy adjanak lehetőséget némi szervezeti finomhangolásra. A műveleti irányba kell erősödnünk, szerkezetileg és az infrastruktúra terén egyaránt. Ahhoz, hogy a csapatokat a lehető legjobban tudjuk vezetni és a leghatékonyabban alkalmazásra kész állapotba hozzuk azokat, ahhoz a korábbiaknál nagyobb figyelmet kell fordítanunk az MH ÖHP törzsének különböző szintű felkészítésére is – zárja a beszélgetést Huszár János vezérőrnagy.

Amikor hazánk 1999-ben csatlakozott a NATO-hoz, Huszár Jánosnak lehetősége adódott hosszabb időt Franciaországban szolgálni, ismét tanulhatott. Mint mondta, akkor nyílt ki számára igazán a világ. Szembesült többek között a külföldi tisztek nyitottságával, és alkalma volt megismerni különböző katonakultúrák sajátosságait is. Itt döbönt rá, hogy mennyire fontos a szemléletváltás – a hadikultúra megváltoztatása.

Sok ország, sok repülőgép

HA VALAKI ANNAK PRÓBÁLNA UTÁNAJÁRNI, HOGY PONTOSAN MILYEN FELSÉGJELZÉSŰ REPÜLŐGÉPEK HOL ÉS MILYEN BEVETÉSEKET HAJTANAK VÉGRE AZ „ISZLÁM ÁLLAM” ÉS MÁS TERRORSZERVEZETEK ELLEN – ANNAK SOK SIKERT ÉS RENGETEG SZABAD IDŐT KÍVÁNOK. TUCATNYI ORSZÁG ÉS LEGALÁBB ENNYIFÉLE ÉRDEK, VALAMINT CÉL ÉRINTETT A SZÍRIA ÉS IRAK FELETTI LÉGI AKCIÓKBAN.

Ha a nemzetközi és a hazai médiában radikálisan csökkent is az „Iszlám Állam”, az Al-Nuszra front és más iszlamista terrororganizációk elleni légitámadásokról szóló hírek száma, a légi hadjárat változatlan hevességgel zajlik. Igaz, Szíriában a helyzet szinte már nem is lehetne kuszább, hiszen a „Nyugat” és Oroszország néha ugyanazon frontszakasz két oldalát bombázza – ki-ki támogatva a maga szövetségeseit.

A terrorizáció elleni nyugati, elsősorban amerikai részvétellel zajló légitámadások 2014. augusztus 8. óta, azaz több mint két esztendeje folynak. A kezdetekben még a végzetesen meggyengült iraki hadsereg megmentése,

ÉGI KAVALKÁD

a közvetlen vészhelyzet elhárítása volt a cél, megállítva a mindinkább teret nyerő „Iszlám Állam” harcosait, járműveit. A hadművelet azóta is folyamatos Irak felett: 24 hónap alatt több mint 9400 légicsapást hajtottak végre az országban, s ennek is köszönhetően a terrorcsoport a becslések szerint elveszítette az ellenőrzése alatt tartott iraki területek 40 százalékát.

A MUNKA DANDÁRJA

A terrrorszervezetek elleni támadások többsége az amerikai fegyveres erők részvételével zajlik. A

haditengerészet a „szokásos módon” elsősorban az F/A-18E/F Super Horneteket használja a szárazföldi célpontok támadására, illetve a támadókötelékek vadászoltalmazására. Utóbbira szükség is van, hiszen nem túl baráti a viszony Oroszországgal, amely a legfontosabb támogatója a Bassár el-Aszad szír elnök nevével fémjelzett rezsimnek. A támogatás egyik formája az orosz légierő jelenléte, amely többek között légiharc-ra-

kétákkal felfegyverzett Szu-30SZM vadászbombázó repülőgépeket is küldött Szíriába. Az amerikai kötelékeket EA-18G Growlerek is támogatják, míg az E-2D Hawkeye 2000 radarfelderítő és légtérelenőrző repülőgépek a légi helyzetkép „tisztánlátását” segítik.

A tengerészgyalogság is kiveszi a részét a támadások végrehajtásából. Az AV-8B+ Harrier II vadászbombázó repülőgépek irányított bombáikkal és rakétáikkal éjjel-nappal képesek pontos csapásmérésre Szíriában.

A leglátványosabb hozzájárulás azonban kétségtelenül az amerikai légierőé. Egyszerre van jelen a „matuzsálem” és a csúcstechnika:

a katarai Al Udeid légitámaszponttól felszálló B-52H Stratofortressek és a legmodernebb F-22 Raptor vadászbombázó repülőgépek. Ez utóbbiak, kifinomult szintetikus apertúrájú radarrendszerüknek és a titkosított kommunikációs eszközöknek köszönhetően, felderíthetik a célterületet, majd a megszerzett információt átadhatják a légierő más támadógépeinek is. A nagy hatótávolságú B-52H-k fő feladata pedig részben a közeli légi támogatás (ehhez a Lockheed Martin Sniper célmegjelölő konténerét és irányított bombafegyverzetet használhatnak), részben a már felderített, az „Iszlám Államhoz” köthető infrastruktúra, nehézfegyverzet, járművek megsemmisítése.

IGAZI KOALÍCIÓ

Van olyan repülőgép-típus, amely épp az „Iszlám Állam”, elleni harcban debütált. A brit királyi légierő új RC-135W Rivet Joint elektronikai felderítő és hírszerző repülőgépeit Líbia felett használták először éles bevetésen a brit hajózók és specialisták, feltérképezendő a terrorszervezet Sirte (Szurt) városa körül beásott erőinek kommunikációs rendszerét. A nemrég átadott gépek elsődleges feladata a kijelölt terület hírközlési lehetőségeinek, csatornáinak, rádióad sainak felderítése, meghatározása. Ha ez megtörtént, akkor már célzott zavarással lehet ezeket a rendszereket semlegesíteni.

A brit királyi légierő rutinos szereplő az „Iszlám Állam” elleni műveletekben, hiszen még 2014. szeptember 26-án repültek első bevetéseiket a Shader-hadművelet során. Alig telt el egy hónap, s Irak légtére után Líbia felett is megjelentek a földi célpontokat támadni képes, Ciprusról indított Typhoon FGR4-esek, az eggyel korábbi generációt jelentő, de a folyamatos továbbfejlesztéseknek köszönhetően ma is veszélyes Tornado GR4-esek, illetve az amerikai gyártmányú MQ-9 Reaper drónok, amelyek Kuvaitból szállnak fel. A brit gépeket hazai támogatás segíti: üzemanyagot a Voyager KC3 légi utántöltő repülőgépekről kapnak, a Sentry AEW1 légtérelenőrző radarrepülőgépek pedig a környék légtérét tartják szemmel.

Ennél visszafogottabb más európai országok hozzáállása: csapásmérésről szó sem lehet, felderítésről, megfigyelésről igen. A „tisza kezűek” sorát erősíti Olaszország is, amely korábban Tornado IDS, jelenleg pedig AMX ACOL repülőgépekkel támogatja a terroristák elleni harcot, szigorúan fegyvertelen, felderítő feladatok végrehajtásával.

Németország politikai vezetése többhónapos huzavona után engedélyezte, hogy szintén fegyvertelen Tornado ECR felderítőgépekkel repülhessenek a német pilóták és specialisták Szíria fölött. A hatgépes felderítő kötelék és az őket üzemanyaggal is ellátó Airbus A310 MRTT légi utántöltő repülőgép a törökországi

Incirlik légitámaszponton települt. A fegyverzet nélkülséget vélhetően azok az orosz pilóták is „díjazták”, akik Szu-30SzM vadászgépeikkel több esetben is követték a német Tornado ECR-eket feladatuk végrehajtása közben. Bár természetesen nem került sor légi harcra vagy fegyverhasználatra, s a német légi-erő szerint az orosz gépek és pilótáik minden esetben megfelelő távolságot is tartottak, a lépés mégis igen barát-ságtalannak, ha nem is példa nélküli-nek számít.

ELVTÁRSI SEGÍTSÉG

Az orosz kormány tehát nem engedi bukni Bassár el-Aszad elnököt és rezsimjét. Ennek megfelelően

2015 szeptemberében, amikor a szír kormányerők helyzete megrendült, fegyveres beavatkozással sietett szövetségese segítségére. A látványos orosz katonai offenzíva fő terhe itt is a légierőre hárult. A szíriai Latakia repülőterére hamarosan komoly orosz expedíciós légiflotta repült át: a Szu-24M és a modernebb, Szu-34 típusú kétüléses támadó repülőgépek mellé Szu-30 vadászgépek, Szu-25, alacsonyan történő támadásra specializált repülőgépek, Mi-28N, Ka-52 és Mi-35M harci helikopterek, valamint Mi-8AMTS, felfegyverzett szállítóhelikopterek érkeztek. A repülőteret azóta nagy és kis hatótávolságú légvédelmi rakétákkal és gépágyúkkal védik, és megfelelő szárazföldi erők, harcjárművek is vigyáznak a drága orosz technikára. A 2011 óta zajló polgárháborúban kivérzett szíriai légierő – szír és orosz sajtóértesülések szerint – nemrég kapott 10 modernizált, az irányított fegyverek széles körét bevetni képes Szu-24M2 támadó repülőgépet. Érdemes megjegyezni, hogy bár Oroszország is a legmodernebb repülőgépeit küldte a szír frontra, de a légitámadások túlnyomó többségét hagyományos, nem irányított repesz-romboló és kazettás bombákkal, nem irányított rakétablokkokkal hajtották és hajtják végre. Szíria felett még olyan érdekes típusokkal is lehetett találkozni, mint az orosz haditengerészet Tu-142M vagy MZ felderítő és tengeralattjáró-vadász repülőgépe, vagy a legújabb, nemrég hadrendbe állított Tu-214R sugárhajtású felderítőgép.

IRÁNY LÍBIA!

Az amerikai tengerészgyalogság új frontot nyitott Líbiában az „Iszlám Állam” ellen, augusztus elsején. A helyi kormány kérésére az észak-líbiai Sirte városa körül „vették kezelésbe” a terrorszervezethez köthető fegyveres csoportok állásait; a város egyben az „Iszlám Állam” legfontosabb helyi központjának is számít. A USS WASP (LHD-1) partraszállást segítő hajó fedélzetéről felszállt AH-1W Super Cobra harci helikopterek elsősorban irányított AGM-114 Hellfire II irányított rakétákkal támadták célpontjaikat. Érdekes, hogy a hajón szintén megtalálható AV-8B+ Harrier II, helyből fel- és leszállni képes vadászbombázó repülőgépek csak később kapcsolódtak be a légicsapások végrehajtásába. Ugyanakkor a kezdettől fogva alkalmazták a légierő MQ-9 Reaper felfegyverzett, távolról irányított felderítő-repülőgépeit: ezekkel szintén precíziós csapásmérés végezhető, városi környezetben is, a kézi légvédelmi fegyverek hatósugarán kívülről.

A célpontok felderítése is főleg a levegőből történik: a haditengerészet EP-3E Aries II felderítő-repülőgépei és a légierő pilóta nélküli felderítőgépei dolgoznak folyamatosan a környéken, biztosítva a lehető legmegbízhatóbb célpontadatokat. Más források szerint a tengerészgyalogság műveletet támogató, szintén a USS WASP fedélzetéről induló MV-22B Osprey billenő rotoros szállítógepein amerikai előretolt repülésirányítók és a védelmet szolgáló egységek is érkeztek Sirte környékére.

HELIKOPTEREK PAKISZTÁNNAK

AW139 típusú kéthajtóműves, közepes szállítóhelikoptereket vásárol Pakisztán az olasz Leonardo-Finmeccanica cégtől – jelentették be augusztus elején. Az üzlet tényén túl nem ismert a megvásárolandó gépek száma és a szerződés pénzügyi oldala sem. A helikoptereket 2017-ig adják át. A közép-ázsiai országban elsősorban szállítási, illetve mentőfeladatokra használják majd a magaslati körülmények közt, illetve nagy hőségben is jól teljesítő olasz típust, amely nem ismeretlen a helyi erők számára: jelenleg is tizenegy ilyen gép repül pakisztáni felségjelzéssel, közülük ötöt a kormány használ szállítási feladatokra.

Leonardo-Finmeccanica

INDIAI MODERNIZÁLÁS

Az indiai haditengerészet nagyjavítással egybekötött modernizációs programot hajt végre orosz Kamov Ka-28 helikopterein. Az elsődlegesen tengeralattjárók elleni hadviselésre alkalmas forgószárnyasokból tízet állítottak hadrendbe az 1980-as évek közepén. Jelenleg csupán négy helikopter van hadra fogható állapotban, ami nem elegendő a kínai terjeszkedéstől tartó India haditengerészete számára. A program értéke 294 millió dollár, és a szerződéskötéstől számított 42 hónapon belül kell az orosz partnernek visszaadnia a tíz modernizált Ka-28-ast. A továbbfejlesztések elsősorban a felderítőrendszereket és a helikopterek fegyverzetét érintik majd.

Flightglobal

ÉLETMENTŐ ZAVARÁS

Az amerikai haditengerészet hadrendbe állíthatónak minősítette a Lockheed Martin fejlesztette Symphony Block 40 önvédelmi zavarórendszert. A járművekre szerelhető, modulokból álló eszköz a rádióvezérlésű improvizált robbanótettek elleni küzdelemben használható, „elektronikus buborékkal” védi a járművet és a benne ülőket. Az első változata még 2006-ban került a hadszínterekre, s több mint 4000 készletet szereltek már fel amerikai és szövetséges járművekre. A Block 40 variáns folyamatosan, több hullámhosszon és eltérő algoritmusok alkalmazásával védi a járművet, kialakításának köszönhetően pedig könnyen illeszthető a különböző hadseregek meglévő rendszereihez.

Lockheed Martin

KETTŐ MARADT

Az ausztrál védelmi minisztérium bejelentette, hogy két típusra szűkítették a hadseregnek szánt páncélozott szállítójármű-program potenciális nyerteseinek számát. A következő egy esztendő során a BAE Systems AMV35 és a Rheinmetall Defence Boxer, 8×8-as kerékképletű járművei versenyeznek majd egy szigorú tesztorozat keretén belül. A tervek szerint több (különböző mértékű ausztrál gyártói részvétellel számoló) forgatókönyvet dolgoznak ki a beszerzési programra, amelynek célja a jelenleg használt M113AS4 lánctalpas, illetve ASLAV és Bushmaster PMV gumikerekes páncélozott csapat szállító járművek lecserélése. A tervek szerint az új járművek szállítása 2020-ban kezdődik.

Australian Department of Defence

BEVÁLT ÁGYÚK

A brit királyi haditengerészet, leendő Type 26 osztályú rombolóira a BAE Systems szállíthatja majd a fedélzeti hajóágyút. A Maritime Indirect Fires System (MIFS) alapja a 62-es kaliberhosszúságú, 127 milliméter űrméretű Mk. 45 Mod 4 ágyú, amelyet automata töltő- és lőszerkezelő, illetve tűzvezető rendszer egészít ki. A 245 millió dollár értékű üzlet három MIFS leszállításáról szól, míg további öt rendszerre opciót kapott a haditengerészet. A tervek szerint ugyanis összesen nyolc hajóegység épül majd a brit haditengerészet számára a Type 23-as rombolókat leváltó új, elsősorban a tengeralattjárók elleni hadviselésre optimalizált Type 26-osból.

BAE Systems

OLASZ KORVETTEK BANGLADESBEN

Az olasz haditengerészet két, Minerva-osztályú korvetjét Banglades veszi meg. A 2015-ben az olasz hadrendből kivont, majd Triesztben, a Fincantieri üzemében a vevő igényeinek megfelelően felújított és átalakított hadihajókat a bangladesi parti őrség állíthatja hadrendbe. A TAJUDDIN és SYED NAZRUL nevet kapott hajóegységek mellé még két újabb korvett érkezik majd 2017-ben. A felújított hajók legalább további 20 éven át alkalmasak lesznek az ország tengeri határainak és a kizárólagos gazdasági zóna ellenőrzésére, mentőfeladatok végrehajtására, illetve a tengeri szennyeződések észlelésére.

Fincantieri

KÜLÖN ► ELISMERÉS

Medálparádét tartottak Afganisztánban az MH Különleges Műveleti Kontingens 9. váltásának katonái számára, akik az afgán hadsereg 5. commando zászlóaljának (kandakjának) mentorálási feladatait látták el. Tar László őrnagy, a kontingens parancsnoka elmondta: rendkívül összetett és bonyolult műveleti környezetben kellett dolgozniuk. Az MH 2. Különleges Rendeltetésű Ezred katonáinak helytállását jól példázza, hogy a parádé után az Afganisztánba települt amerikai és szövetséges különleges műveleti erők parancsnoka, Scott A. Howell vezérőrnagy külön, név szerinti elismerésben és dicséretben részesítette a magyar kontingens tagjait.

Honvedelemhu; fotó Dévényi Veronika

RÁSZORULÓKON ► SEGÍTETEK

A Koszovó északi részén található Leposavic településen és környékén 30 olyan család él, amelyek tagjai különböző – például etnikai vagy vallási – okok miatt nem térhetnek vissza eredeti lakóhelyükre. Nekik különösen nehéz körülmények között kell boldogulniuk. Ezért az MH KFOR Kontingens 14. váltásának katonái szolgálati idejük végéhez közeledve elhatározták, hogy a még használható holmikat összegyűjtik és felajánlják e családoknak. A Novo Selóban és a KFOR-főparancsnokságon szolgálatot teljesítő magyar katonáktól beérkezett adományokat a KFOR lélektani műveletekért (PSYOPS) felelős részlege további ajándékokkal egészítette ki.

Kép és szöveg: Bű Csaba hadnagy

ÁTADÁS-ÁTVÉTEL ► KITÜNTETÉSSSEL

A szarajevói Butmir táborban ünnepélyes keretek között átvette a NATO-parancsnokság törzsfőnöki és támogató főnöki beosztását Nosza Vilmos ezredes elődjétől, Kovács Gyula ezredestől. A rendezvény házigazdája Giselle Wilz dandártábornok, a NATO-parancsnokság parancsnoka köszönetet mondott a távozó magyar főtisztnek, s átnyújtotta neki az Egyesült Államok hadseregének „United States Army Commendation Medal” elnevezésű kitüntetését, amellyel Kovács ezredesnek a szarajevói NATO-parancsnokság törzsfőnöki és támogató főnöki beosztásában az EUFOR és az ALTHEA missziójának sikeres megvalósításáért végzett egyéves munkáját ismerték el.

Kép és szöveg: honvedelemhu

◀ ÚJ PARANCSNOK

Az osztrák Christoph Blasch alezredes lett az EUFOR Többnemzeti Zászlóalj (Multinational Battalion – MNBN) új parancsnoka, így alárendeltségébe tartozik a Bosznia-Hercegovinában szolgáló magyar békefenntartó század is. A ceremónián Sáfár Albert dandártábornok, az EUFOR törzsfőnöke méltatta a leköszönő Michael Vitovec alezredes tevékenységét, és köszöntötte utódját, aki már másodszor látja el ezt a beosztást. Az új parancsnok és az általa vezetett zászlóalj számára az első komoly kihívás a szeptember végén megrendezendő nagyszabású gyakorlat lesz. Az „Operational Rehearsal 2” elnevezésű erőpróba során az EUFOR katonái és a boszniai-hercegovinai fegyveres erők közös kiképzéseket hajtanak majd végre.

Honvedelemhu; fotó euforbihor g

◀ MAGYAR NAP SZOMÁLIÁBAN

Augusztus 20. alkalmából – az EU Szómáliai Kiképző Missziójának történetében először – magyar nemzeti napot tartottak a négyfős magyar kontingens szervezésében. A rendezvény állománygyűléssel kezdődött, ahol a Himnusz hangjaira felvonták a nemzeti zászlót, majd a misszió rangidős magyar nemzeti képviselője és parancsnokhelyettese méltatta az ünnep jelentőségét, továbbá a magyarok szerepvállalását a szómáliai, illetve a közös biztonság- és védelempolitika keretében megvalósuló más uniós missziókban. Este a misszió ételmezési szolgáltatója jellegzetes magyar ételekből (halászlé, babgulyás, töltött káposzta, töltött paprika, palacsinta) állította össze a vacsorát, amit az erre az alkalomra feldíszített étkezdében szolgáltak fel.

Kép és szöveg: dr. Kelemen László ömt. őrnagy

◀ FŐPARANCSNOKI KITÜNTETÉS

A NATO Nápolyi Szövetséges Összhaderőnemi Parancsnokságon (JFCNP HQ) végzett kiemelkedő munkája elismeréseként a szövetséges európai haderők főparancsnokának (SACEUR) elismerő oklevelével tüntették ki Banka László őrnagyot. Az elismerő oklevelet és a plakettet Michelle J. Howard admirális, a JFCNP-parancsnokság parancsnoka adta át. Banka László őrnagy 2013 júliusa óta szolgál a nápolyi parancsnokság kötelékében, a J5 tervezőosztály tervező-támogató részlegének törzstiszti beosztásában. Munkaköre az összhaderőnemi hadművelési tervezőcsoport információmenedzsment, illetve a hadművelési tervező és funkcionális területek célszoftver-menedzsment területekre terjed ki.

Kép és szöveg: honvedelemhu

„Ruhacsere”

AUGUSZTUS ELEJÉN ÚJ, A KATONAI FELADATOKHOZ JOBBAN ILLŐ SZÍNT KAPOTT A MAGYAR HONVÉDSÉG KÉT, KIKÉPZÉSI FELADATOKRA HASZNÁLT AEROSPATIALE AS-350B ÉCUREUIL (MÓKUS) HELIKOPTERE.

ÁTFESTETT MÓKUSOK

A korábban HA-BDA és HA-BDB polgári lajstromjelet viselt, egyhajtóműves, korábban mentési feladatokra felszerelt és használt helikopterek 2016 májusában kerültek a Magyar Honvédséghez. A két gép kiképzési, légi megfigyelő, felderítő repülésekre, valamint futárfeladatok ellátására alkalmas, de felhasználhatók lesznek az alapképzés, valamint a tervek szerint induló, új állami légijármű-vezető képzés megvalósítása során is.

A gépek május 26-án, immár az ék alakú felségjelzéssel, illetve 101 és 102 lajstromjelekkel repültek át az MH 86. Szolnok Helikopterbázisra. A forgószárnyasokkal hamarosan

meg is kezdték a leendő szolnoki oktatópilóták kiképzését. A gépek ugyanakkor megőrizték klasszikus „mentősárga” színüket, amely alaposan eltért a szolnoki Mi-8-asok és Mi-17-esek hagyományos, tereptarka megjelenésétől. Ez nem példa nélküli: a kiképzésre használt légi járművek a világ számos légierőjénél, hadseregénél kifejezetten feltűnő színekkel teljesítenek szolgálatot, hiszen így könnyebb észrevenni a bizonytalanabb kezekkel vezetett helikoptert, repülőgépet, növelve ezzel a repli ésszonságot.

– De nem sokáig maradt ez így, mert végül az a döntés született, hogy „át kell öltöztetni” a Mókuso-

kat – jegyzi meg Veres József százados, az MH 86. Szolnok Helikopterbázis harci helikoptert üzemben tartó századának megbízott parancsnoka, a második, festésre előkészített AS-350B mellett. (A frissen „bevonult” két könnyűhelikoptert jelenleg ez a század artja üzemben.)

Míg a kecskeméti MH Légijármű-javító Üzem szakemberei a festékeket keverték, addig a százados elmondta: a két helikopter „bezöldítése”, azaz a szükséges előkészítés, majd a festés két hetet vesz igénybe. Az első lépés az üzemben tartóké volt. A festést végző kecskeméti szakemberekkel egyeztetve azokat

az alkatrészeket, borítólemezeket, berendezéseket bontották le a helikopterről, amelyek zavarnák vagy nehezítenék a munkát. Le kellett venni például az alsó lemezeket, illetve a vízszintes stabilizátort is. A cél a minél könnyebb és gyorsabb munkavégzés volt, ennek megfelelően a leszerelt lemezeket is gondosan előkészítették a festéshez. A csiszolás, zsírtalanítás mellett a különböző

felületek kimaszkolása, kitakarása (ablakok, antennák, más elemek) is megtörtént.

A két AS-350B-re új szín, Temadur márkájú, kétkomponensű, félfényes zöld festék került fel. Ugyanilyen festékekkel „öltöztették újra” a szeptemberben, Szolnokon megnyílt RepTárban (repülőmúzeumban) lévő helikoptereket is, hiszen ez bevált, jól ismert anyag.

Mielőtt a kecskeméti szakemberek nyugodt, megfontolt, ezerszer begyakorolt mozdulatainak és festékszóró pisztolyainak köszönhetően színt váltottak volna a forgószárnyasok, szükség volt a kényes, védendő felületek, pontok letakarására is. A maszkolásnál rengeteg apróságra is figyelni kellett. A megbontott csavarokra például azért nem kerülhetett festék, mert az az összeszerelésnél

komoly problémát jelenthet. A meneketekbe kerülő festék megakadályozhatja a csavar visszatekerését is. Az antennákat is védeni kellett, hiszen felületüket speciális festékekkel vonták be a gyárban. Erre nem kerülhetett az új színből, mert az befolyásolná a rádió-kommunikációt. A plexi szélvédők és az oldalablakok tisztán tartása magától értetődő feladat: a pilótának zavar-talanul kell kilátnia minden irányba.

– A munka során körülbelül 10 kilogrammnyi fogy el a zöld festék-

ből: pontos értéket csak a festés utáni súlymérést követően lehet mondani, amelyet a gyártó által meghatározott üzemeltetési technológia ír elő. A pilóták számára fontos információ, hogy elvándorolt-e a gép súlypontja. Természetesen egy festés nagy változást nem okoz, hiszen a gépre felkerült festék eloszlik a felületén – tette hozzá a százads .

A felkerült festék, a nagyjavító üzemben szerzett tapasztalatok szerint, 7-8 évet is „kibír”, vagyis két

nagyjavítás között nem kell külön átfesteni a gépet. A nem fedett helyen tárolt helikopterek festését elsősorban a Nap UV-sugárzása rongálja. Mivel azonban a tervek szerint a két AS-350B-t a repülések között fedett helyen tárolják majd, így sem a sugárzás, sem a csapadék vagy a fagy nem éri annyira, ezért a várakozások szerint a festés is tartósabbnak bizonyul majd. A gépek belseje nem kapott új színt, maradt a már meglévő fekete és szűke.

HAZATÉRTEK A BALKÁNROL

– Büszke vagyok önökre, a helytállásukra, illetve arra, hogy sikeresen oldották meg a feladataikat – köszöntötte a Koszovóból hazatért MH KFOR Kontingens tizennegyedik váltásának tagjait Hódmezővásárhelyen Huszár János vezérőrnagy, az MH Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnoka. A több mint kétszáz fős kontingens állományát alapvetően az MH 5. Bocskai István Lövészdandár 62. lövészászlóaljának katonái alkották. A visszafogadó ünnepségen Huszár tábornok a balkáni béke megővésének jelentőségét hangsúlyozva rámutatott: Magyarország számára fontos, hogy határaitól délre továbbra is stabil legyen a biztonsági helyzet. Az ennek érdekében tanúsított kiemelkedő helytállásuk elismeréséül többen emléktárgyat, illetve emlékéremet vehettek át.

Kép és szöveg: Galambos Sándor

HEGYI KIKÉPZÉS

Tizenkét ország 32 hallgatója végezte el Grúziában a háromhetes, alapfokú nyári hegyi kiképzési tanfolyamot. Az oktatás során a csomózási, az ereszkedési, valamint a rögzített kötélen történő mászó-technikák mellett a mászás önbiztosítással, a mászás műfalon és sziklán, az erős sodrású vízi akadály leküzdése kötélbiztosítással, a nagy szintkülönbségű menetgyakorlatok és hegyvidéki kint éjszakázás, valamint a sérült evakuálása témakörökkel foglalkoztak a résztvevők. A tanfolyamon a Magyar Honvédséget az MH 86. Szolnok Helikopterbázis ejtőernyős kutató-mentő beosztásában szolgáló két katonája, Huszár Ferenc zászlós, illetve Gázsó Krisztián törzsrösmester képviselte, aki osztályelsőként végzett.

Honvedelemhu; fotó MH 86. Szolnok Helikopterbázis

SZEMINÁRIUM ÉS TÖRZSGYAKORLAT

A HM Társadalmi Kapcsolatok Hivatala, valamint a Magyar Tartalékosok Szövetsége képviseletében dr. Tóth Gergely százados vett részt a NATO Tartalékos Tisztek Szövetsége (CIOR) által rendezett, migrációval kapcsolatos szemináriumon és törzsgyakorlaton, Spanyolországban. A harmincegy ország képviselői a Hoyo de Manzanares-ben működő katonai műszaki főiskolán vitatták meg a migrációs válsághelyzetek kezelésével, illetve a CIMIC-erők lehetséges szerepével kapcsolatos teendőket. A törzsgyakorlat során a résztvevőknek egy fiktív régió polgárháborús viszonyai között kellett megtervezniük a béketeremtési céllal települő EU-kontingens CIMIC-feladatait.

T.G.; fotó CIOR

HÚSZEZER ÓRÁN TÚL

Fontos mérföldkőhöz érkezett a Nehéz Légi Szállító Ezred (HAW): az MH Pápa Bázisrepülőtéren működő alakulat három C-17 Globemaster III típusú szállítógépe teljesítette a húszezredik repült órát is. Az ezred működése során ezerszázánál is több sikeres szállítást hajtott végre, több mint 90 500 utast és 59 400 tonna szállítmányt juttattak el a rendeltetési helyére. A HAW C-17-esei idén több fontos, Európában zajló hadgyakorlaton is részt vettek, például a Cold Response, a Saber Junction vagy éppen a Saber Strike erőpróbákon; mindemellett folytatták a NATO vezette missziók kiszolgálását Afganisztánban, Maliban és Libanonban.

Honvedelemhu; fotó: sacprogramor g

AZ ELSŐ PRÓBATÉTEL

Százhusz tisztjelölt és csaknem hatvan altisztjelölt kezdte meg a katonai hivatáshoz vezető út első próbatételét Szentendrén. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának négyéves képzésére, illetve az MH Altiszti Akadémia altisztképzésére felvételt nyert fiatalok számára egyaránt a kötelező alapképzés teljesítésével kezdődik a katonaelet. A tíz-, illetve tizennégy hetes kiképzés során megszerzik mindazt az elméleti és gyakorlati tudást, amely szükséges a további, szakosító képzések elvégzéséhez. A két képzés tananyaga és elvárásai közel azonosak, azonban mindkét állomány esetében más-más feladatkör kap nagyobb hangsúlyt az oktatás és a gyakoroltatás során.

Kép és szöveg: Snoj Péter

SAKMAI KONFERENCIA ÉS TAPASZTALATCSERE

Az MH 12. Arrabona Légvédelmi Rakétaezred a Tobruk Legacy 2016 gyakorlatra készülve, az MH Összhaderőnemi Parancsnokság légierő haderőnemi vezetésének támogatásával, kétnapos szakmai konferenciát és tapasztalatcsereét szervezett a külföldi együttműködő partnerek számára. A likócsi laktanyában angol nyelven tartott megbeszéléseken áttekintették az egyes légvédelmi rakétaoltalmazási típusfeladatokat, a vezetés-irányítás kérdéskörét, illetve az alegységek telepítésével kapcsolatos tudnivalókat, majd az MH 59. Szentgyörgyi Dezső Repülőbázison a légvédelmi szakfeladatok valós repülésrel egybe kötött demonstrációját nézték meg.

Sályi Gergő törzsőrmester

Fotó: Cseszreginé Csekei Judit százados

TISZTAVATÁS

Száznégyszáz honvéd tiszt tett esküt augusztus 20-án, a Szent István-napi állami ünnepségen, Budapesten, a Kossuth téren. Az érdeklődők és a felsorakozott honvéd tisztek előtt Áder János köztársasági elnök úgy fogalmazott, hogy a hazaszeretetet nem temették el a múlt nagyjaival együtt súlyos márványtömbök alá, a hősiesség nincs szobrokba dermedtve, mert hősiessé lenni nemcsak történelmi cselekedetek révén lehet, hanem becsületes munkával, kitarító szorgalommal és tiszteletreméltó teljesítménnyel is.

Dr. Simicskó István honvédelmi miniszter beszédében rámutatott, hogy a katonák az avatásukkor hitet tesznek a nemzet nyilvánossága előtt Magyarország és a magyar emberek védelmére. A biztonság garantálásához azonban elengedhetetlen a Magyar Honvédség megerősítése: 2016 és 2026 között a honvédelmi tárca költségvetése több mint a duplájára nő majd, megújítják a katonák felszerelését, zászlóalj-harccsoportokat hoznak létre, fejlesztik a légi szállító-képességet, újraélesztik a hadiipart és új alapokra helyezik az önkéntes tartalékos rendszert. A tárcavezető beszéde után a honvéd tisztek kardrántással esküdtek fel a haza védelmére, majd esküjük aláírt szövegét a tanulmányait kiválóan befejező Havasi Bence hadnagy átadta a köztársasági elnöknek.

Nyulas Szabolcs; fotó Dévényi Veronika

A KATONAZENE ÜNNEPÉN

A székesfehérvári, a tatai és a kaposvári helyőrségi zenekarok részvételével rendezték meg a IV. Fricsay Richárd Regionális Katona-zenei Fesztivált Székesfehérváron. Megnyitóbeszédében Vargha Tamás, a Honvédelmi Minisztérium parlamenti államtitkára, miniszterhelyettes méltatta a fesztivál névadója, Fricsay Richárd, magyar királyi honvédségi zeneügyi igazgató életútját és tevékenységét, majd megköszönve a jelenkor katonazenészeinek munkáját, emléklapot adott át a részt vevő zenekarok karmestereinek. A rendezvényen fellépő formációk szakalaki bemutatóik mellett összevont produkciókkal is szórakoztatták a Városház téren összegyűlt közönséget.

Kép és szöveg: Kálmánfi Gábor

NÉPSZERŰ A HONVÉDTISZTI PÁLYA

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) katonai szakjaira hétszázhuszan jelentkeztek az idén, továbbra is népszerű tehát a honvédtiszti pálya, hiszen a felvettek arányában négy és félszeres a túljelentkezés – nyilatkozta az MTI-nek dr. Benkő Tibor vezérezredes. A Honvéd Vezérkar főnöke a minőségi képzést hangsúlyozva rámutatott, hogy a most avatott tisztek harmada jeles eredménnyel fejezte be tanulmányait. Ugyanakkor az NKE-n végzett tisztek mellett a honvédségnek szüksége van más szakemberekre, például mérnökökre, orvosokra is. Az ilyen tanulmányokat folytatók megnyerése érdekében megújult a honvédség ösztöndíjas programja. Az augusztusban zárult pályázatok iránt szintén nagy volt az érdeklődés.

Honvedelemhu / MTI; fotó Galovtsik Gbor

BÚCSÚ- ÉS BEMUTAKOZÓ LÁTOGATÁS

Dr. Orosz Zoltán altábornagy, a Honvéd Vezérkar főnökének helyettese búcsú- és bemutatkozó látogatáson fogadta Iuliu Lucaci ezredes leköszönő, és Toma-Ştefan Savu ezredes, újonnan kinevezett román véderőattasét. Orosz altábornagy méltatta a két ország közötti kiváló katonai együttműködést, amely az utóbbi években két- és többoldalú szinten egyaránt megnyilvánult. Konkrét példaként említette a magyar részvételt a Bukarestben létrehozott NFIU-ban (NATO-erőket integráló elem), valamint a „TISZA” többnemzeti, katasztrófa-elhárító műszaki zászlóalj évenkénti gyakorlatait. A megbeszélés végén sikereket kívánt Lucaci ezredesnek további katonai karrierjéhez, illetve gratulált Savu ezredesnek új beosztásához.

Honvédelmi Minisztérium; fotó Krasznai-Nehrebeczky Múia

METEOROLÓGUSOK ÜNNEPE

Együtt ünnepelték a katonai meteorológia napját a katonai és a polgári meteorológusok Budapesten, az MH Geoinformációs Szolgálatnál. Az ünnepi állománygyűlésen felolvasták dr. Simicskó István honvédelmi miniszter és dr. Benkő Tibor vezérezredes, a Honvéd Vezérkar főnöke köszöntőlevelét, majd Tóth László ezredes, az MH Geoinformációs Szolgálat főnöke idézte fel a 125. éve, 1891. augusztus 14-én született dr. Hille Alfréd – a magyar katonai meteorológia megteremtője – életútját, illetve tudományos munkásságának máig ható eredményeit. A rendezvény elismerések átadásával és – a hagyományokhoz híven – egy tudományos előadással zárult.

Takács Vivien; fotó Rácz Tünde

Warpaint Ride 2016

HUSZONÖT NAP ÖSSZ

ÁLLÍTÓLAG MÉG A LEGTAPASZTAL-
TABB KATONÁK SE EMLÉKEZNEK
OLYAN GYAKORLATRA, AHOL
A RÉSZTVEVŐK HUSZONÖT
NAPON KERESZTÜL
HAJTOTTAK VÉGRE
KÜLÖNBÖZŐ
ÉLESLÖVÉSZETI FELADATOKAT.
A WARPAINRIDE 2016
ELNEVEZÉSŰ AMERIKAI-
MAGYAR HADGYAKORLATON
PONTOSAN EZ TÖRTÉNT.

Július elejétől egészen augusztus közepéig „sajátították ki” az MH Bakony Harckiképző Központ kezelésében lévő nullaponti löteret az MH 25. Klapka György Lövészdandár és az amerikai hadsereg 5–7. Páncélos Felderítő Zászlóaljának katonái. A körletfoglalás után aztán nem is tétlenkedtek, mert a 9 milliméteres pisztolytól kezdve egészen a Bradley és a BTR típusú harcjárművekig minden, az alakulatoknál rendszeresített fegyverrel lőttek. És lőttek és lőttek és lőttek...

A gyakorlat fő célja a két nemzet katonáinak szakfelkészítése és összekovácsolása volt. Ennek keretében sajátíthatták el a résztvevők a lövészalagységeknél rendszeresített gyalogsági fegyverek kezelését, alkalmazását, illetőleg gyakoroltak különféle lövészharcászati eljárásokat is. Érdekesség, hogy a közös kiképzés része volt az úgynevezett stressz fire komplex lögyakorlat is. Ez voltaképpen azt jelenti, hogy a katonák különböző fizikai megterhelés után kezdik csak meg a lövészetet. Ilyen terhelés lehet például a sebesültszállítás, a

kúszás géppuskával, illetve a löszeresládával végrehajtott 400 méteres futás. Később következett a fegyvercserés lövészet, amikor a magyarok amerikai fegyverekkel, az amerikaiak pedig a magyarok fegyvereivel lőhettek. A különféle tüzelési testhelyzetekre, a célzási technikákra és a fegyverfogásokra nagy hangsúlyt fektető katonák egyéb érdekes feladatokkal tették izgalmasabbá a lövészetet. Az első alkalommal tíz löszert kaptak, majd ezeket betárazva kettőt-kettőt lőttek térdelő, illetve álló testhelyzetből, az „ügyesebb” vállgödörben megtámasztva a karabélyt. Ezután két-két lövést adtak le térdelő, álló testhelyzetből, de itt már a „gyengébb” vállgödörben meg-

TŰZ

támasztott fegyverrel. A maradék két löszert tetszőlegesen választott testhelyzetből lőtték el – persze minél pontosabban.

A kézfegyveres kiképzéssel párhuzamosan a két nemzet katonái részt vettek közös harctéri életmentő képzésen is, illetve természetesen

a harcjárművekre is megkapták a megfelelő felkészítést – hogy aztán a zárógyakorlaton a vegyes zászlóalj sikeresen küzdjön meg a képzeletbeli ellenséggel...

Farkas Gábor alezredes, az MH 25. Klapka György Lovászdandár 2. lövészzászlóaljának parancsnoka szerint a másfél hónap alatt a két nemzet katonái igazi fegyverbaráttokká váltak.

– Közülünk senki sem emlékszik olyan gyakorlatra, amelynek során huszonöt napon keresztül zajlott

volna éleslövészet. Reggel hattól, éjjel tizenegy óráig kinn voltunk a gyakorlótéren, és mindent közösen hajtottunk végre, egymás eszközeivel. Megtapasztalhattuk többek között, hogy az amerikai hadseregben az egyik kulcsszó a hatékonyság. Az éleslövészetekre visszatérve, a pisztolytól kezdve, a gépkarabélyon és a rakétavetőkön át, egészen a harcjárművekig bezárólag lőttünk mindenel – mondta az alezredes.

Christopher F. Maffahey alezredes, az 5-7. Páncélos Felderítő Zászlóalj parancsnoka több ízben is dicsérte a két nemzet katonái közötti együttműködést – kiválóan nevezve a tatai katonák hozzáállását, professzionális szemléletét, és abbéli reményének adott hangot, hogy jövőben is lesz lehetőség közös gyakorlatokra.

A löteret – és a tűzoltókat – nem csupán az intenzív fegyvertűz tette próbára, hanem a viszonylag extrém, villámokkal és jégesővel tarkított viharos nyári időjárás is. Böven volt mit oltaniuk...

Az „Iszlám Állam” propagandagépezete

TERRORHÁLÓ

A PROPAGANDA ÉS A LÉLEKTANI HADVISELÉS A HÁBORÚK NÉLKÜLÖZHETETLEN KELLÉKE. A TECHNOLOGIA FEJLŐDÉSÉVEL AZONBAN A KOMMUNIKÁCIÓ KITÖRT A KORÁBBI, EGYIRÁNYÚ, INFORMÁCIÓKÖZLŐ SZEREPÉBŐL. NAPJAINKRA MINDEN EDDIGINÉL HATÁSOSABB ESZKÖZZÉ VÁLT A TERRORIZMUS MARKÁBAN AZ INTERNET, AMELYET HATÉKONYAN ÉS BRUTÁLISAN HASZNÁL FEL CÉLJAI ÉRDEKÉBEN AZ „ISZLÁM ÁLLAM” NEVŰ TERRORSZERVEZET.

A média különböző csatornáit a terroristák mindig is igénybe vették; elég, ha csak a bin Ládén-videókra gondolunk, amelyeket aztán az al-Káida mindenféle rögzös úton juttatott el a világ akkori meghatározó televízióihoz, pél-

dául a CNN-hez. A világháló használata is elég elterjedtnek számított a propaganda népszerűsítésére, ám amíg a web 1.0 korában az információ áramlása még egyirányú volt, a web 2.0 óriási robbanást idézett elő a kommunikációban. Hirtelen maga

a hírfogyasztó is a tartalom előállítójává válhatott, reagálni tudott az őt célba vevő információkra, kapcsolatokat építhetett, a közösségi média segítségével pedig – egyetlen gombot megnyomva – tömegekkel oszthatott meg célzott üzeneteket.

Dr. Vogel Dávid
főhadnagy

A Twitter hatásos eszköze a terroristák propagandájának.

Dr. Vogel Dávid főhadnagy, a Honvéd Vezérkar Tudományos Kutatóhelyének (HVK TKH) hadműveleti tisztje szerint az „Iszlám Állam” (Islamic State of Iraq and the Levant – ISIL) nem abban alkotott újat, hogy használja az internetet, inkább abban, ahogyan használni kezdte azt.

HALÁL, MEGOSZTVA

– Az „Iszlám Állam” propaganda-felelősei jöttek rá először arra, hogy egyáltalán nem kell nagy médiacégekhez eljuttatni az üzenetüket. A közösségi média és az okostelefonok segítségével ők maguk, a tartalom előállítói tudnak valós időben óriási tömegeket elérni az információikkal. Az erőviszonyok mára megváltoztak a médiafogyasztás terén: a nagy hírügynökségek egyre gyakrabban gyűjtnek anyagot a social media felületeiről. Az ISIL szakemberei – valóban azok, többségük nyugati egyetemeken végzett kommunikáció szakon – alkalmazták először professzionális szinten a közösségi médiát fő platformként a propagandaháborúban. Közösségi média alatt hazánkban általában a Facebookot és az Instagramot értjük, a Twitter nem örvend akkora népszerűségnek nálunk, ám a terroristák

nem csak a globális lehetőségeket aknázták ki, hanem a kisebbeket és a regionálisakat is. Ott voltak az orosz Vkontakte oldalon, a Tumblr felületén, a Quitteren, a Diasporán, de még a MySpace-en is – vázolta a kezdeteket Vogel főhadnagy.

Ma már érthetetlennek tűnik, de kezdetben a nagy oldalak üzemeltetői alig reagáltak a teljesen nyilvánvaló és szélsőséges propagandára. Egy darabig a szólásszabadságról folyt meddő és teljesen parttalan vita az oldalak tulajdonosai és a hatóságok között, végül elkezdődött a hivatalos profilk letiltása. Ehhez azonban egyfelől az amerikai kormány határozott fellépése, másfelől a kivégzéses videók felbukkanása kellett.

– A Facebook és a hozzá hasonló oldalak egy idő után kényelmetlenné váltak az „Iszlám Állam” számára. A lefejezésekről tudósító filmek már átlépték azt az ingerküszöböt, amit a nagy, komplex oldalak tolerálni tudtak. Egyre gyorsabban kapcsolódtak le a terrorizmus eszméit és a kivégzéses videókat terjesztő profilokat, igaz, a törölt felhasználók helyére azonnal újak jöttek. Ezt a jelenséget egy számítógépes gyerekjáték után „whack-a-mole” (egy ütés, egy vakond) effektusnak nevezzük. A játékban ugyanis egy lyukból előbújó vakondot kell

lecsapni, de ahogy ez megtörténik, egy másik lyukból egy másik vakond bukkan fel. Ugyanez volt a helyzet a törölt profiloknál is, a terroristák szempontjából azonban a legnagyobb nehézséget nem az új profilok létrehozása, hanem a követők, lájkolók, barátok számának visszaállítása okozta – mondta a hadműveleti tiszt.

Az „Iszlám Állam” propagandistái így jutottak el a céljaik eléréséhez legegyszerűbbnek tűnő és leginkább egyértelmű lehetőséghez: a Twitterhez.

#ISZONYAT

A Twitter a pofonegyszerű megoldásaival a legjobb eszközzé vált az ISIL kezében a maga által létrehozott tartalom terjesztéséhez. A közösségi oldal minden más platformnál direktbben és célirányosabban használja a hashtag (kettős kereszt)-rendszert, azaz a # jel mögé illesztett kifejezéseket, amelyekre kattintva az összes hasonló hashtaggel ellátott tartalom láthatóvá válik. Ennek segítségével pedig milliókhoz lehet eljuttatni egy üzenetet anélkül, hogy (a Facebookkal ellentétben) bármilyen virtuális kapcsolatrendszerrel kellene kiépíteni. A retweetek, a más felhasználók által újraközölt bejegyzések valóságos lavináját indíthatják el az eredeti információknak. A tweet bejegyzés 160

A Dabiq címlapja.

karakteres limitje ráadásul csak látószólag szűkíti le a lehetőségeket, hiszen ennyiben kényelmesen elfér egy link, egy videó vagy fotó hivatkozása. Vogel főhadnagy az „Iszlám Állam” kommunikációsainak egyszerű, de annál borzalmasabb hatású trükkjét említette példaként.

– A kalifátus kikiáltása előtt néhány nappal az akkor új nevét felvevő „Iszlám Állam” egy világesemény hashtag-jeit használta fel szemrebbetés nélkül a legvéresebb propaganda terjesztésében. A 2014-es futball-világbajnokság eseményeit Twitteren

kommentáló vagy követő érdeklődők leggyakrabban a #WorldCup vagy a #WorldCup2014 hashtag-et használták. A dzsihadisták ugyanezekkel a jelzésekkel töltötték fel egy fotót, amelyen egy iraki rendőr levágott feje volt látható, „Ez a mi labdánk, bőrből készült.” felirattal. A hashtag miatt a fotó milliókhoz jutott el, olyan emberekhez, akik biztosan nem ezt akarták látni a Twitteren. Ezzel a propaganda két fő célját, a megfélemlítést és a valós idejű, tömegekhez eljutó információküldést máris elérte – idézte fel a főhadnagy.

Bár a Twitter üzemeltetői is mindent elkövetnek, hogy minél hamarabb töröljék a terrorista vagy azzal szimpatizáló profilokat, a folyamat egyelőre sokkal lassúbb, mint az várható lenne. Ennek egyik oka a már említett „whack-a-mole” effektus, a másik az „Iszlám Állam” programozóinak hatékonysága. Egy nagyobb Twitter-tisztogatás után például olyan robotokat fejlesztettek ki, amelyek már meglévő felhasználókon keresztül tudták terjeszteni az üzeneteket, de rendszeresen veszik igénybe fizetett spammelők szolgáltatásait is. A Twitter a mai napig folyamatos háborúban áll az „Iszlám Állam” propagandistáival és szimpatizánsaival, s bár úgy tűnik, csatákat nyer, a harcnak még nincs vége.

VÉRES KOREOGRÁFIA

Számos bizonyíték van arra, hogy az „Iszlám Állam” propagandagépezete mennyire átgondoltan működik. A terrrorszervezet több médiaközponttal is rendelkezik, ezek közül a legjelentősebb az al-Hayat Media Center, ahol profi stábok gyártják az anyagokat. Vogel főhadnagy szerint a hangsúly itt sem a technológián, hanem annak alkalmazásán van.

– Az „Iszlám Állam” propaganda-anyagainak valóban profi kivitelezését, főleg a videós munkákat időnként túldimenzionálják. A fiatalabb generáció számára, amelyik már a netes korszakban nőtt fel, a használt programok, rögzítő- és vágószoftverek, megoldások egyáltalán nem ismeretlenek. Nem is a technika, inkább a koncepció az, ami professzionálisnak tekint-

Az ISIL a közösségi médiát professzionális szinten alkalmazza.

hető, és ez alól sajnos a kivégzések videóik sem képeznek kivételt. Az ISIL hatalmas adatbázisban tárolja ezeket a videókat, amelyek – erre titkosszolgálati bizonyítékok is vannak – korántsem ad hoc jellegűek, nagyon komoly tervezői munka, pontos koreográfia rejlik mögöttük: gondosan kiválasztott háttér, környezet, kamera-beállítás, aláfestő zene. Minden apróságra figyelnek, mindennek jelzésértéke van. Elég csak a kivégzendők narancssárga overalljára, mint Guantánamo szimbólumára gondolni – sorolta a HVK TKH munkatársa.

Nem tudni pontosan, hányan foglalkoznak a propaganda terjesztésével az „Iszlám Állam” soraiban, de számuk több ezerre tehető. Tevékenységük pedig sok mindennek nevezhető, de amatőrnek és átgondolatlanak semmiképpen. Profi, Nyugaton tanult szakemberek irányítanak egy fegyelmezett és precízen működő gépezetet. A propagandamunka természetesen nem merül ki az internetes akciókban. Az ISIL saját magazint is kiad, Dabiq néven. A cím egy szíriai településre utal, ahol a tanítás szerint az iszlám erői döntő vereséget mérnek majd a kereszténységre.

– Tematikus, havonta megjelenő kiadvány ez, állandó rovatokkal, szerkesztői cikkel. Hitéleti kérdéseket tárgyalnak benne, bemutatják az ISIL tevékenységét, megszólaltatnak vezetőket, közkatonákat, külföldi híreket magyaráznak, toboroznak. A legfeljebb a magazinban a kivitelezés: mind nyelvezetében, mind külalakjában fiatalos és lendületes. A cikkek letisztultak, a fotók színvilága is egy végletekig átgondolt koncepcióról tanúskodik. Anyagában és papírmínőségében is megállná a helyét bárhol – ismertette a lap jellemzőit Vogel főhadnagy.

LEGBELSŐBB FÉLELMINK

Arra, hogy miért ennyire működőképes az ISIL propagandája, és miért reagál a nyugati lélektani hadviselés nehézkesen, Vogel főhadnagy szerint komplexitásában is egyszerű a válasz.

– A Nyugat eszközeit fordították a Nyugat ellen. Ezzel nehéz mit kezdeni. Aradnak a propaganda- és

Az átgondoltság, a profizmus az „Iszlám Állam” magazinján is látható.

toborzóvideók például arról, hogy mennyire jó az „Iszlám Állam” által meghódított területen élni, mennyire idilli ott minden. Erre válaszul a nyugati csatornák maximum be tudnak mutatni egy ellenvideót a kegyetlenkedésekről, kínzásokról. Csakhogy ezzel megint az ISIL malmára hajtják a vizet, hiszen a „lefejezős videók” vagy a fenytések ábrázolásának közvétele elrettentési szándékkal éppen az ISIL propagandagépezetének egyik alappillére. Komoly problémát jelent a nyugati fiatalok „átszökése” is. Zömében olyan életcél nélküli, unatkozó és fásult fiatalokról beszélünk, akik már annyi extrém ingert fogadtak magukba, hogy csak a legszélsőségesebb információkat és üzeneteket hallják meg. Az „Iszlám Állam” pedig éppen ezt kínálja nekik: egy extrém, következmények nélküli világot. Sokan ennek hatására és kalandvágyból úgy gondolják, hogy kipróbálják. Persze semmit nem tudnak a valóságról, arról, hogy valójában mi vár rájuk: például nem utazhatnak csak úgy haza, ha megunják vagy megijednek, mégis felülnek a propagandának és a toborzási tevékenységnek – mutatott rá a HVK TKH munkatársa.

Nem hagyhatjuk szó nélkül a nyugati sajtó felelősségének kérdését sem. Meddig mehet el az események bemutatásában? Hol a határ? A probléma valós és kezelhetetlen. A terrorista akciók, a brutális videók hatékonyságát és az azokat követő rettegést a média hihetetlen méretekben fokozza, teszi

globálissá. A nyugati hírszolgáltatás így válik az „Iszlám Állam” szövetségesevé. Azzal, hogy minden fontos híroldalon és televíziós csatornán bemutatnak egy öngyilkos robbantást, éppen azt érik el, amire az ISIL még a kivételesen jól működő propagandagépezetével sem lenne képes: a világ minden szegletébe eljuttatják az üzenetét. A közelmúltban néhány francia újság bejelentette, hogy többé nem közli az öngyilkos merénylők nevét és fotóját, így akarják elkerülni, hogy mártírokat kreáljanak és reklámot csináljanak a terroristáknak. Az elv dicsérete, etikailag teljesen jogos, de sajnos elképzelhetetlen, hogy a példa ragadós legyen. A médiapiac alapja az olvasottság, a kattintás-szám, a nézettség pénzre váltása. E területen pedig nem léteznek morális gátak.

– Az Öböl-háborút már élőben nézhettük, azóta szinte kötelező az azonnali és a lehető legrészletesebb tájékoztatás. Ránevelték erre a nézőket, akik mára elvárják a természetes hírközlést. A negatív hír az igazi hír, ez nem fog változni. A terrorista cselekményekről szóló tudósítások, háttéranyagok pedig minden nézettséget megdöntenek. Emberek vagyunk, legbelsőbb félelmeinket akarjuk látni. Ez a trend, még ha etikailag el is ítéljük, változni nem fog. Továbbra is a legszélesebb körben láthatjuk majd az „Iszlám Állam” videóit, paradox módon éppen az ő propagandájukat segítve ezzel – zárta a beszélgetést dr. Vogel Dávid főhadnagy.

Elbúcsúzott
a „riadt szemű”
hadnagy

TIZENNYOLC HÉT A LEVEGŐBEN

TÖBB MINT HÁROMEZER REPÜLT ÓRA, A VÁGYOTTNÁL TIZENHÁROMMAL TÖBB EJTŐERNYŐS UGRÁS, A PILÓTÁK ÁLTAL (IS) MÉG MINDIG NYILVÁNTARTOTT SZORZÓ SZERINT 58 ÉV 124 NAP SZOLGÁLATI IDŐ: OKTÓBERBEN LESZ 63 ÉVES. NYUGÁLLOMÁNYBA VONULT LAMOS IMRE DANDÁRTÁBORNOK.

Az MH 86. Szolnok Helikopterbázis parancsnoka egy Borsod-Abaúj-Zemplén megyei falucskában, Taktaharkányban nőtt fel, középiskolásként pedig a miskolci Bláthy Ottó Villamosenergia-ipari Technikumban tanult. Szülei ugyanis

ragaszkodtak hozzá, hogy az érettségi mellé szakmát is szerezzen.

– Úgy tizenhat éves koromig semmilyen konkrét elképzelésem nem volt a jövőmet illetően. Egyetlen cél állt előttem csupán: legyen meg a technikus oklevél. Egyszer aztán

az MHSZ egyik pilótája tartott tájékoztatót a suliban, a beszélgetés végén pedig meghívott minket, másodikosokat a miskolci sportreptérre. Kimentem, körbenéztem és túlzás nélkül állíthatom, hogy szinte azonnal túltettem magam a pályaválasztás

gondjain: a jövőmet attól kezdve kizárólag repülőgépek közelében tudtam elképzelni. Egy idő után pedig azt is eldöntöttem, hogy katonai pilóta leszek, hiszen ez a legtöbb kihívással járó hivatás. Szinte minden szabadidőmet a reptéren töltöttem, jól éreztem magam, segítőkész, baráti közösséget alkottunk. A vitorlázást kihagytam, egyből motoros géppel kezdtem, Z 226-os Trénert és PZL-t repültem. Végzősként pedig természetes volt számomra, hogy a Kilián György Repülőműszaki Főiskolára jelentkezzek. A fizikai, pszichológiai és egészségi felmérést is magában foglaló felvételre jóval az érettségi előtt hívtak be minket; háromnapos lógást jelentett a suliból. Ráadásul a szállásunk és az étkeztetésünk olyan színvonalú volt, amilyenről abban az időben a legtöbb ember bizony még álmodni sem mert. Az orvosi vizsgálat egyébként nagyon kemény próbatételt jelentett, a bizottság végül azt állapította meg, hogy helikoptervezetőnek vagyok alkalmas – emlékszik vissza Lamos tábornok.

Miután Szolnokon átesett az egy hónapos katonai alapkiképzésen, Lamos hallgató 1972. szeptember elsején kezdte meg tanulmányait az akkori Kilián-főiskolán. A következő évben pedig már a Szovjetunióból kilt e haza a leveleket.

– A közép-ázsiai Kirgízia fővárosában, Frunzében volt a főiskola, ami abban az időben a Szovjetunió egyik nagyobb katonapilóta-képző

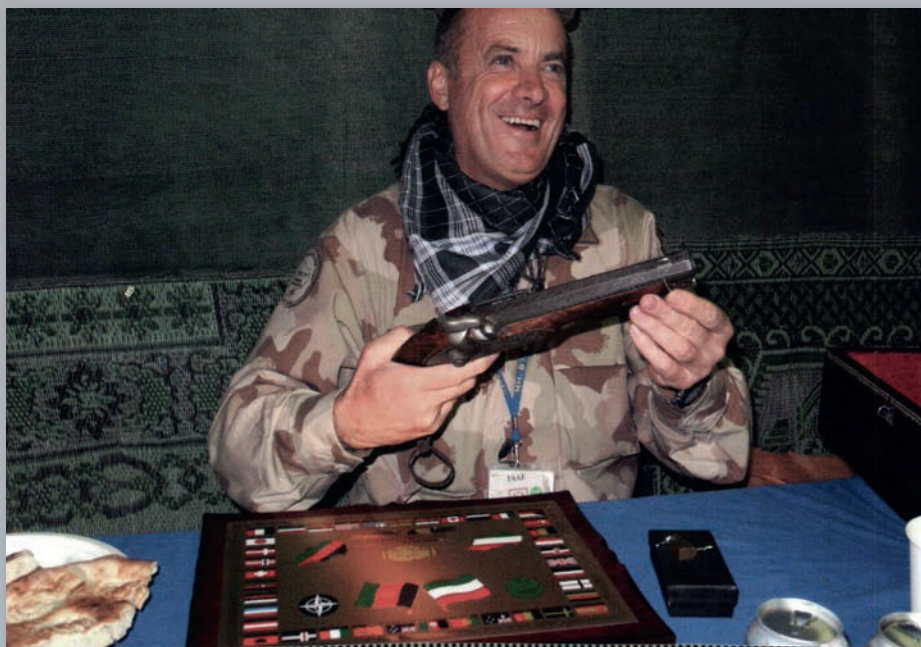

komplexumának számított. Itt végzett például Hoszni Mubarak, Egyiptom későbbi elnöke is. Az egykori szovjet tagállamot önálló országgént ma Kirgizisztánnak hívják, és a főváros neve is Biskekre változott. Két és fél évet töltöttünk kint, először a Mi-4-es „tűzokádó sárkányra” kaptunk kiképzést. Ez a tizenkét hengeres, csillagmotoros gép azért kapta a gúnynevet, mert indításakor tömény füstöt és lángnyelveket lövell ki magából. Ez a látvány először megdöbbenő volt, de később nagyon

megszerettük ezt a típust. A második évben aztán átültünk a Mi-8-asra. Felkészítésünk mindkét típus esetében hat hónap elméleti oktatással kezdődött, majd fél év gyakorlati repülőképzéssel folytatódott. Utóvizsga nélkül sikerült teljesítenem a követelményeket, 1975 novemberének közepén jöttünk haza. A honosítás után a Szovjetunióban kapott diplománk egyenértékű lett a Kilián-főiskolai végzettséggel. Szolnokon még részt vettünk egy kéthetes felkészítésen, decemberben pedig Menyhárt András vezérőrnagytól, a Magyar Néphadsereg akkori légvédelmi és repülő felügyelőjétől belső avatáson vettük át a hadnagyi csillagot – mutatja a megsárgult fotókat a szolnoki helikopterbázis volt parancsnoka.

Hivatásos katonai pályáját – kedvenc szóhasználatával élve: riadt szemű hadnagyként – 1976. január 2-án, Szentkirályszabadján, az MN 6690 szállítóhelikopter ezred 3. századának 3. rajánál kezdte. Első tiszti beosztása másod-helikoptervezető volt.

– Az ezredünknek akkor Mi-8-asai voltak, később pedig Mi-24-eseket és Mi-17-eseket is kaptunk. Az első oktatóm az azóta már nyugállományba vonult Takács Imre őrnagy volt, akinek a „szárnyai alatt” olyannyira sikerült megtanulnom a szakmát, hogy két augusztus 20-i légi parádén is a szállítóhelikopter-kötelék vezérgépének a másod-helikoptervezetője lehettem. Minden gép mögöttünk jött, az én felelősségem volt, hogy a kötelék az ejtőernyősökkel a meghatározott időpontra érkezzen az Országház fölé. Akkor úgy éreztem, hogy elértem katonai pályám csúcsára. Csupán az a cél lebegett a szemem előtt, hogy majd, amikor eljön az idő, a honvédség legtapasztaltabb, legnagyobb tudású másod-helikoptervezetőjeként vonulhassak nyugállományba. Különböző beosztásokban huszonnyolc feledhetetlen évet szolgáltam Szentkirályszabadján, jól felkészült, kiváló szakemberekkel dolgozhattam együtt. Az életemet egyedül csak azok a fránya, kötelező ejtőernyős ugrások keserítették meg. A pályám elején ugyanis még minden hajózásonként évente egyszer kötele-

zően ugrania kellett. Azért csak egyszer, mert a pilóta „drága”: minél ritkábban kerül veszélyes helyzetbe, annál kisebb a valószínűsége egy olyan balesetnek, amely akadályoztathatja a szolgálatellátásban. Ezt egyébként egy bődületesen rossz szakmai döntésnek tartottuk, mert az évi egy ugrás kizárólag arra volt elég, hogy elmenjen az ember kedve az ejtőernyőzéstől. Szerencsére ezek bekötött ugrások voltak, ennek ellenére minden alkalommal olyan stresszes állapotban szálltam fel a gépre, hogy a végén még arra sem emlékeztem, miként értem földet. Kezemet, lábamat behúztam, csukott szemmel léptem ki a semmibe, és közben imádkoztam, hogy nyíljon ki az ernyő. Tizenháromszor kerültem ilyen helyzetbe, ami pont tizenhárommal több annál, amennyit önszántamból ugrottam volna – jegyzi meg a távozó parancsnok.

A sorsfordulót a 2004-es év jelentette Lamos alezredes életében, a Dunántúlról családjával átköltözött az Alföldre: kinevezték az akkori MH 86. Szolnok Helikopterezred parancsnokhelyettesének.

– Fájó szívvel hagytuk el Szentkirályszabadját, és jöttünk az ismeretlenbe. A laktanyában is komoly kihívásokkal ke-

rültem szembe, a hajózó állomány Mi-24-esre történő átképzésének a megszervezését kaptam feladatul az akkori parancsnokomtól, Orosz Zoltán ezredestől. A szakmai munkát tulajdonképpen a nulláról kellett indítanunk, mert az ezrednél korábban ilyen típus nem állt hadrendben. Ráadásul nagyon kevés jól kiképzett hajózó jött át velem Szolnokra, ezért – bár parancsnokhelyettesként nem ez lett volna a dolgom – a fiatal pilóták kiképzésének oroszlárnrésze rám maradt. Megkönnyítette azonban a munkámat, hogy nagyon tehetséges, lelkes fiatalokkal dolgozhattam együtt, eseménymentesen sikerült elérni a Mi-24-es képességet. Az akkori csapatom tagjai egyébként ma már őrnagyok és alezredek, a közös munkánk eredményességét pedig leg-

inkább az bizonyítja, hogy ezek a fiúk 2010-ben, Afganisztánban, az MH Légi Kiképzési Támogató Csoport (Air Mentor Team – AMT) tagjaként is becsülettel helyálltak. Ez a feladat aztán 2013-ban a szállító csapat MH Mi-17 Légi Tanácsadó Csoport (Air Advisory Team – AAT) feladatrendszerével bővült, ami a mai napig is tart. Ugyancsak kollektív sikernek könyvelem el, hogy a Magyar Honvédség légierijének történetében, 2008-ban, elsőként a mi hajózóink sajátították el az éjjellátó képességet. A második világháború óta először, művelési terület fölött – a már említett afganisztáni feladatok során – is ők repültek elsőként. Így beírtuk magunkat a magyar katonai repülés emlékkönyvébe – folytatja Lamos Imre.

A botkormányt több mint 3100 repült órával a háta mögött engedte el a tábornok.

– Ennek az időnek a meghatározó részét Szentkirályszabadján repültem. Parancsnokként már csak 60–70 órára volt lehetősé-

gem, ami – sarkítva – csak arra bizonyult elegendőnek, hogy egy kicsit összekehessem magam, emlékezzek a kerozin szagára és megállapíthatom, hogy mégsem felejtettem olyan sokat. Alapvető feladatomban ugyan is azt tekintetem, hogy a kollégáim számára biztosítsak minél több repülési lehetőséget. Az amerikaiak az ilyen beosztást a „table pilot” jelzővel illetik: az illető hajózó ül az asztal mögött és írogatja alá a papírokat – onj a a tábr nok,a ki kö el kilenc évig volt parancsnok Szolnokon. A régi terminológia szerint 1. osztályú, aranykoszorús oktatópilótaként, a NATO-standard szerint „bevethető” minősítéssel vonult nyugállományba. Végigrepülte az összes nagy- és közepes szállítóhelikopter típust, a második világháború egyik légi marsalljától kölcsönzött hitvallása pedig – a vasnak a levegőben a helye – szállóigévé vált. Szerinte mindenkiben kell, hogy legyen egészséges elfogultság a hivatása iránt, hiszen csak így képes a legjobb tudása szerint szolgálni saját fegyvernemét. Parancsnoki filozófiájának mindig is a bázisjelvényükön olvasható „Becsület, bátorság, tisztesség” követelményeinek történő megfelelést tekintette. Mint mondta, bármely helyzetben is kellett döntést hoznia, erre a három szó a gondl va mind g tud a, hogy milyen megoldást válasszon, hogyan hajtassa végre a feladatokat, milyen hangnemben kommunikáljon a kollégáival.

Magyarország köztársasági elnöke augusztus 15-i hatállyal mentette fel beosztásából Lamos táborno-

A „SAJTÓTÁBORNOK”

Sok-sok év közös munka itthon és a hadművelleti területeken, amely során a lehetetlent azonnal szállította, csak a csodára kellett várnunk pár órát. A katonai sajtó munkatársait barátainak tekintette, és mindig, minden segítséget megadt számunkra.

Köszönjük az együttműködést Tábornok Úr, kellemes, aktív nyugdíjas éveket kívánunk!

(A Z rinyis” csapat)

Lamos Imre negyven éve él boldog házasságban. Feleségét, Marikát még középiskolás korában ismerte meg. A lány szintén Miskolcon tanult, az egészségügyi szakközépiskolába járt. Ennek ellenére véletlenül, egy közös baráti társaság által szervezett kiránduláson találkoztak. Fiuk a veszprémi önkormányzat városfejlesztési irodájának a vezetője, lányuk a férjével Angliában él. A Lamos család legifjabb tagjai a Veszprémben élő négyéves Maja, a két esztendővel idősebb Flóra, a már angolul is értő hároméves Artúr és két évvel fiatalabb öccse, Hugó

Lamos táborno elárulta: a jövőben szeretnének közelebb költözni a Dunántúlon lakó unokáikhoz. Valahol a Balaton mellett terveznek letelepedni, ahol aztán a régóta álmát is való a válthatja majd: megtanulhat vitorlás hajót vezetni.

aki aznap át is adta a csapatzászlót utódjának, dr. Koller József ezredesnek. Hazánk légterétől azonban csak másnap köszönt el.

– Ez az utolsó repülés kizárólag arra volt jó, hogy még jobban fájjon a búcsú. Meglátogattuk a katonai reptereket, Kecskemétet, Pápát, Szentkirályszabadját és elmentünk Székesfehérvárra is. Mindenhol a parancsnokok fogadtak, egy-egy baráti kézfogással köszöntünk el egymástól. Ezen a „búcsúköron” a Mi-17-es gépünk parancsnoka Bali Tamás ezredes, másodpilótája Papp Máté főhadnagy, fedélzeti technikus pedig Tüdös Péter zászlós volt. Utódom és volt helyetteseim mellett az útra elkísérhetett – a gondolataimat még az irodám előteréből is kitaláló – Tóth Ágnes törzszászlós, és velünk volt a gépjárművezetőm, Kovács András főtörzsrörmester is, akivel közel háromszázezer kilométert autóztunk együtt – sorolja Lamos Imre.

Az igazi meglepetés azonban a búcsúrepülés utáni leszálláskor

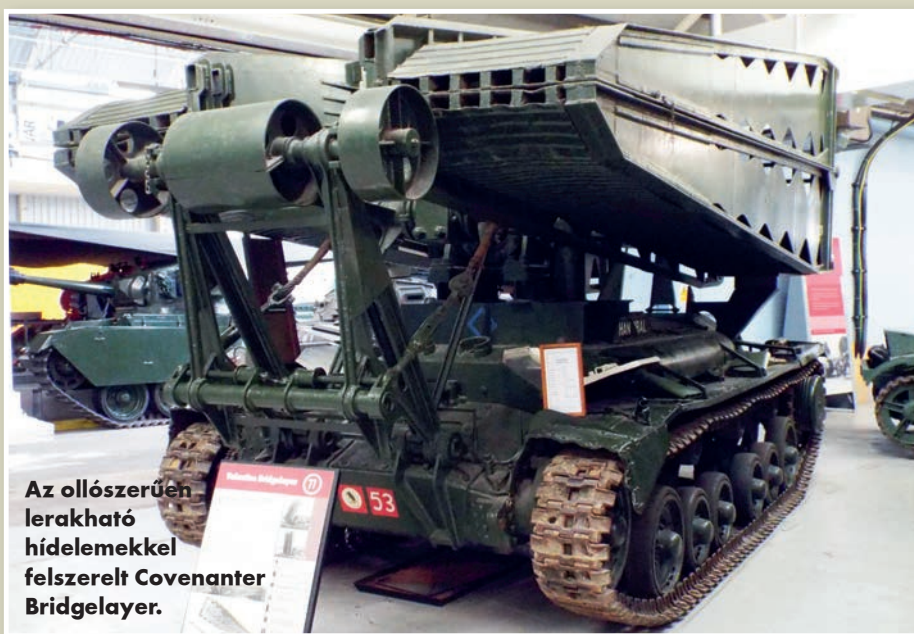
érte a már nyugállományú tábornokot: a bázis teljes személyi állománya felsorakozva várta a beton szélén. Az előző napi hivatalos rendezvény után ugyanis, aki csak tehette, személyesen is el akart köszönni a volt parancsnoktól. S itt most egy személyes megjegyzés következik: ilyen meghatódottnak még sosem láttam Lamos táborno. Zavartan kereste a szavakat és próbálta nagy ívben elkerülni a mikrofont. Aztán végül mégis megszólalt: Köszönöm! Most ne várjátok, hogy ennél többet mondjak!

Menetből leküzdve

ÁTHIDALÓ MEGOLDÁ

A HADSZÍNTEREKEN GYAKRAN FORDUL ELŐ, HOGY A GUMIKEREKES, DE MÉG A LÁNCTALPAS JÁRMŰVEKET IS MEGÁLLÍTÓ AKADÁLY BUKKAN FEL. EKKOR TESZNEK JÓ SZOLGÁLATOT A HÍDVETŐ JÁRMŰVEK, AMELYEK KÉPESEK „ÁTLÉPNI” EZEKEN A PROBLÉMÁKON.

Az ollószerűen lerakható hídelemekkel felszerelt Covenant Bridgelayer.

A műveleti feladatok eredményes végrehajtásának egyik fontos pillére a műszaki támogatás. Legyen szó akár harcok, hadműveletek végrehajtásáról, vagy éppen válságokra reagáló, humanitárius feladatok elvégzéséről, a műszaki csapatok és járműveik, eszközeik (így a hídvető rendszerek) bevonása nem csupán hasznos, de sokszor elengedhetetlen.

A speciális, hídelemeket hordozó harcjárművek története az első világháborúig nyúlik vissza. A lövészárók-háborúk képét változtatta meg 1916-ban az első harcokcsik frontra kerülése. A védekezés sem késett sokat: mind a központi, mind az antanthatalmak hadseregei hamarosan elkezdtek alkalmazni a mély és széles

SOK

Az első, kimondottan hídvető célokra épült harcjármű a német Brückenleger IV volt.

árkokat, melyek képesek voltak megakasztani a lomha páncélosok támadását. A legelső, harckocsira szerelt, kezdetleges rohamhidak már a Nagy Háború utolsó éveiben elkészültek, ám ritkán használták azokat a fronton és rendszerint akkor is sikertelenül.

Az első, kifejezetten erre a célra tervezett és hadrendbe állított hídvető harckocsi a német Wehrmacht kötelékébe tartozott. A Panzerkampfwagen IV (PzKpfw IV) torony nélküli alvázára épített Brückenleger IV 1940-ben állt hadrendbe. A járművön hordozott híd hossza 9 méter volt, teherbírása elérte a 28 tonnát. A hídelemeket létraszerűen előretolva lehetett lefektetni az akadály fölé.

A modern, ollószerűen lerakható hídelemek a brit Covenanter Bridgelaying hídvetőn jelentek meg. A 10,3 méter hosszú, 2,9 méter széles szerkezet 9,15 méternyi akadályt volt képes áthidalni. A kezdeti 24 tonnás teherbírást a háború végéig 30 tonnára növelték.

AMI BEVÁLT, MARAD

Az alapvető kialakítás gyakorlatilag 1945 óta nem sokat változott: harckocsialvázra építenek fel hidraulikusan működtethető hídszerkezeteket, ollószerűen kinyitható vagy létraszerűen kitolható megoldást választva. A fő változást az áthidaló-, illetve a teherbíró képesség növelése jelentette (alkalmazkodva a harckocsik és az önjáró lövegek tömegének folyamatos növekedéséhez). A modern, nagyobb teljesítményű hidraulikus rendszerek, valamint az egyre könnyebb, de nagyobb teherbírású fémötvözetek megjelenésével csökkent a híd tömege és a telepítéshez szükséges idő.

A külön – lánctalpas és páncélozott – hídvető járművek fejlesztése nem jellemző, így az új típusok megjelenése rendszerint a harckocsik generációváltásával egy időben történik; továbbra is ezek adják a hídvető rendszerek alapjárműveit.

Az MH 25. Klapka György Lovász dandár harckocsizó zászlóaljának műszaki rajánál – Tatán – is használnak két hídvető harcjárművet. A magyar felségjelet viselő BLG-60M immár évtizedek óta szolgál hazánkban. A korabeli NDK és Lengyelország által közösen fejlesztett jármű feladata nem egyszerű: a minimális felderítés után 4-6 perc alatt képes megteremteni a harckocsik átjutásának feltételeit olyan természetes és mesterséges akadályokon, amelyeket azok önerőből nem lennének képesek leküzdeni. A BLG-60M alapját is egy harckocsi (a T-55-ös) alváza képezi, amelyet hídrakó szerkezettel és csörlővel szereltek fel. A 40 tonnás járművet egy 580 lóerős, 12 hengeres dízel V motor hajtja. Terepen (hídelemmel együtt) 15–20 km/h, műúton vagy jól kiépített földúton 30–40 km/h sebességgel halad. Hatótávolsága kiépített úton 300–400, nehéz terepen, a megnövekedett fogyasztás miatt, 200–220 kilométer.

A Leopard 2 Leguan hídelemei akár 70 tonnát is elbírnak.

A kinyitva 20 méteres hídszerkezet lánctalpas járművek esetén 50, kerekes tengelyterhelésű járműveknél 15 tonna teherbírású. A közel 7 tonnás hídelemet a gép hidraulikája körülbelül négy perc alatt képes lerakni.

MODERN HÍDHORDOZÓK

Az amerikai M1 Abrams harckocsi valóban generációváltást jelentett a korábbi, hagyományos kialakítású M60-as családhoz képest, melynek M60A1 elnevezésű modifikációja volt sokáig a rendszeresített hídvető harckocsi-változat. Az új, sokkal

nagyobb tömegű és teljesítményű Abrams-ekkel azonban ezek már nem tudták „tartani a lépést”, így ésszerű választás volt az M1-esek gázturbinás meghajtású alvázára építeni az új hídvetőt. Az M104 Wolverine fejlesztése 1983-ban indult meg, majd több összehasonlító tesztet követően, illetve a program ideiglenes felfüggesztése után 1996-ban készült el az első prototípus, amely az M1A2 korszerűsített alvázat párosította össze a német fejlesztésű, jól bevált Leguan hadihíddal.

Az M1A2 alvásban dolgozó Honeywell AGT1500 típusú gázturbinás motor 1500 lóerő teljesítményű, így az M104 gond nélkül képes

lépést tartani a harckocsikkal is. Az érdekes módon „kitolható” hídszerkezet két fél-hídreszből, részenként két, egymással felcserélhető 14 méteres szegmensből áll, ezeket speciális alumíniumötvözetből készítették. A hídszerkezet MLC70 teherbírású (azaz akár 70 tonnás, lánctalpas harckocsik is áthaladhatnak rajta), s 24 méter széles akadály áthidalására képes. A híd telepítését és felvételét a kezelőszemélyzet a jármű belsejéből végezheti. A telepítési idő kevesebb, mint 5 perc, míg a szerkezet felszedése mintegy 10 percet vesz igénybe.

A német hadsereg Leopard 2 Leguan hídvető harckocsija a ko-

Az M1A2 Abrams harckocsi alvázára épült M104 Wolverine.

rábbi, Leopard 1-es alvázra épített Biber rendszer továbbfejlesztése. A legfontosabb változás a Leopard 2-es toronynélküli alvázának használata, illetve a 26 méteres, akár 70 tonna teherbírású hídelemek alkalmazása. A hídszerkezet kialakítása, működési elve megegyezik az amerikai M104 Wolverine típusúval. Készül azonban már az utódtípus, a holland-német fejlesztésű Leguan Modular Bridge System (német nevén Panzerschnellbrücke 2 – PSB 2), amelynek első prototípusa 2002-ben jelent meg. Az 1500 lóerős MTU turbodiesel hajtóművel felszerelt jármű – kategóriájában szokatlan módon – egymásra helyezve három, egyenként 7 méter hosszú, 4 méter széles, speciális, nagy teherbírású alumíniumötvözetből készített hídelemet hordoz. A 70 tonna teherbírású elemekből így akár több híd is készíthető.

KELETI MEGOLDÁSOK

Az orosz hadsereg jelenlegi, legszélesebb körben használt hídvető rendszere az MTU-72 (632-es objektum), amely (mint a típusjelzéséből is kiolvasható) a T-72-es közepes harckocsi alvázára épül. Az 1974 óta szolgálatban álló rendszer egy 50 tonna teherbírású, 20 méter hosszú, 3,3 méter széles, 6,4 tonna tömegű hídelemet hordoz. A nyugati modellektől eltérően az MTU-72-es a szerkezet két végén lévő elem lehajtása után tolja előre a fém hidat,

Holland-német együttműködés eredményeként készíthetett el a Panzerschnellbrücke 2.

Az MTU-72 alapjából a T-72-es harckocsit választották.

amely 18 méternyi távolságot képes áthidalni.

A harckocsik új generációja Oroszországban is új páncélozott hídvető járművet hozott: az MTU-90M egyelőre csak kis számban került az orosz hadsereg állományába, 2013 óta. A 60 tonna teherbírású, 21 méter hosszú hídelemet egy 840 lóerős turbodiesel motorral felszerelt T-90-es harckocsialváz hordozza. A szükséges felfekvésekkel együtt 19 méteres távolságot képes áthidalni a rendszer. A kétágú hídelem lerakása már a hagyományos, ollószerűen nyíló módszerrel történik. A kezelők itt is képesek a harcjármű belsejéből, védett helyről működtetni a járművet,

továbbá a hídelem fel- és lerakására szolgáló hidraulikus rendszert.

A változatos domborzati viszonyok között tevékenykedő japán önvédelmi erők sem működhetnek ilyen jármű nélkül. A legmodernebb rendszert jelenleg a Type 91-es hídvető jelenti. Az 1990-ben hadrendbe állított jármű alapját a már tartalékba helyezett Type 74 közepes harckocsi alváza adja. A járműtestre egy 20 méter hosszú, 4 méter széles, két elemből álló hídtest került, amelyet egymás elé csúsztatva rögzítenek egyetlen elemé, majd előre kitolva helyezik el a legfeljebb 18 méter széles akadály felett. Az elkészült híd teherbírása lánctalpas járművek esetén 50 tonna.

VÁROSKÖSZÖNTŐ

MEGALAKULÁSA ÓTA, A NAGY NYILVÁNOSSÁG ELŐTT ELŐSZÖR SAJÁT HELYŐRSÉGÉBEN, SZOLNOKON MUTATTA BE KÉPESSÉGEIT AZ MH 2. KÜLÖNLEGES RENDELTETÉSŰ EZRED. A TISZA PARTJÁN RENDEZETT VÁROSI ÜNNEPSÉGEN A MAGYAR HONVÉDSÉG EJTŐERNYŐS-VÁLOGATOTTJA PEDIG LÁTVÁNYOS CÉLBA UGRÓ VERSENNYEL KÖSZÖNTE MEG A SZOLNOKIAKNAK AZT A BIZTATÁST, AMELY HOZZÁSEGÍTETTE ŐKET A VILÁGBAJNOKI ARANYÉREMHEZ.

Szolnok együtt tisztelgett katonáival Szent István királyunk emléke előtt. A helyőrségben állomásozó katonai alakulatok látványos programmal lepték meg a Tisza partjára kilátogatókat. A bemutató az MH 86. Szolnok Helikopterbázis Mi-8-as és Mi-17-es helikoptereinek kötelékrepülésével kezdődött. A gépek parancsnokai Simon Péter alezredes és Remzsó Zsolt őrnagy voltak, a másodpilóták üléseiben Gigacz János és Ivándy Imre századosok foglaltak helyet, a fedélzeti technikai feladatokat Kovács Sándor főtorzsőrmester és Kaliba Ferenc zászlós látták el, ajtólovészként pedig Török Tamás és Tüdös Péter zászlósok vettek részt a feladatban.

A nyitókép után Szaniszló Zsolt százados, Fehér Zsolt, Huszár Ferenc zászlósok, Márok Péter, Kovács Mihály, Szűcs András főtörzsőrmesterek hozták le ejtőernyővel Magyarországot, az Európai Unió, a NATO, valamint a szolnoki alakulatok zászlóit. Ezt követően egy látványos ejtőernyős-bemutatóra került sor, célba ugrásban pedig a csapatvilágbajnokok, Bánszki Tamás százados, Hirschler Gábor, Varga Tamás zászlósok és Gál Szabolcs őrmester, továbbá az ejtőernyős-válogatott kerettagjai, Gögös Péter főtörzsőrmester és Horváth Ferenc őrvezető, 1200 méter magasságból rögtönöztek „házi versenyt”.

– Ezzel az ugrással a 75 éve elhunyt vitéz Bertalan Árpád őrnagy,

az 1. Magyar Királyi Honvéd Ejtőernyős Zászlóalj egykori parancsnoka és katonái előtt tisztelegtünk. Ugyanakkor a Szolnoki Honvéd Ejtőernyős Sportegyesület válogatott versenyzői, akik egyben a Magyar Honvédség és Magyarország ejtőernyős válogatottját is alkotják, ezzel a produkcióval köszönték meg a város lakóinak azt a támogatást, segítséget és biztatást, amely hozzásegítette őket a 40. CISM Katonai Világbajnokságon elért győzelmükhöz – mondta Lázár Tibor őrnagy, az MH 86. Szolnok Helikopterbázis Speciális Ejtőernyős Kiképző Csoportjának parancsnoka.

Ezután fiktív hadműveleti területé alakult az ország minden tájáról érkezett nézők előtti folyószakasz

és a Tisza-part. Az MH 2. Különleges Rendeltetésű Ezred katonái által bemutatott szituációs gyakorlat forgatókönyve szerint ugyanis az ellenséges erők egy civil hajót kerítették a hatalmukba, amellyel a későbbiekben terrorakciókat terveztek végrehajtani. Miután azonban a megszállt hajó várható útvonalát sikerült felderíteni, az ezred katonái leszállást foglaltak a haladási irányába eső partszakaszon. A különleges erők lövészei az ő tüztámogatásuk mellett vízi és légi úton érkeztek a műveleti területre. Rohamcsónakkal támadva megállították a hajót, majd ártalmatlanná tették a banditákat.

– A felkészülést nehezítette, hogy az ejtőernyős-ugrások előtti kötelező terepátvizsgáláskor bűvárjaink egy

második világháborús lövedéket találtak a Tisza medrében, így az előkészületeket le kellett állítanunk arra az időre, amíg a tűzszerészek elszállították a robbanóeszközt. A gyakorlásra emiatt egy nappal kevesebb idő maradt. Az ellenséges hajó

elfoglalását sem összeszokott alegységeink hajtották végre. Az ilyen vízi bemutatókat ugyanis alakulatunk bűvárcsoportjának tagjai tartják, ám ők jelenleg külszolgálatot látnak el, illetve misszióba készülnek. Ezért helyettük most a különleges

műveleti alaptanfolyam állománya prezentálta a bemutatót. Az ilyen feladat egyébként része az éves kiképzési tervünknek, viszont a hajót elfoglaló katonák vízből végrehajtott közvetlen műveletben most vettek részt először – jegyezte meg Sándor Tamás ezredes, az MH 2. Különleges Rendeltetésű Ezred parancsnoka.

Idei látványos szituációs gyakorlatukat ugyancsak vitéz Bertalan Árpád őrnagy és bajtársai tiszteletére ajánlották az MH 2. Különleges Rendeltetésű Ezred katonái. Az MH 34. Bercsényi László Különleges Műveleti Zászlóalj és az MH 88. Könnyű Vegyes Zászlóalj fúziójával 2016. január elsején létrejött alakulat ugyanis az 1. Honvéd Ejtőernyős Zászlóaljat tekinti jogelődjének.

Helytálltak a honvédos és katonasportolók

RIÓI LEJTÁR

VÉGET ÉRT A XXXI. NYÁRI OLIMPIA, AMÉLYEN MAGYARORSZÁG 160 SPORTOLÓVAL VETT RÉSZT. KÖZÜLÜK A BUDAPESTI HONVÉD SPORTEGYESÜLET (BHSE) TÖBB VERSENYZŐJE, ILLETVE MÁS KATONASPORTOLÓK IS KIVÁLÓ EREDMÉNYEKET ÉRTEK EL.

ABHSE húsz sportolóval utazott Rióba, akik közül többen éremmel tértek haza. Közéjük tartozik a londoni olimpiai bajnok Szabó Gabriella, aki Kozák Danutával (Újpesti TE) kajak párosban 500 méteren megduplázta, majd a szintén honvédos Csipes Tamarával és Fazekas-Zur Krisztinával (Győri Graboplast) kajak négyesben 500 méteren megtriplázta aranyérmeinek számát.

De nem csak ők állhattak dobogóra. Imre Géza ötödik olimpiáján, miután drámai küzdelemben 15-14-re kikapott a nála huszonegy évvel fiatalabb dél-koreai vívótól, Pak Szangjong-tól és második helyen végzett, a csapatversenyen Boczkó Gáborral (BHSE), Rédlí Andrással (Balaton Vívóklub)

és Somfai Péterrel (BHSE) a bronzérmel szerezte meg párbajtőrben, legyőzve a világbajnoki címvédő ukránokat 39-37-re. Imre Géza magazinunknak adott nyilatkozatában elmondta: sokan segítettek neki abban, hogy túllendüljön a döntőben elszenvedett vereségen, és sikeresen tudjon koncentrálni a csapatversenyre.

– A folyamatos beszélgetések csapattársaimmal és a családommal, valamint a szurkolók lelkesítő üzenetei mind sokat segítettek abban, hogy átrendüljek a holtpontra – jegyezte meg a sportoló.

A magazinunk hasábjain májusban bemutatott Rédlí András főhadnagy, a szentendrei MH Altiszi Akadémia katonai testnevelési és közelharc-

módszertani részlegének tisztje párbajtőr egyéniben a legjobb 32 között esett ki. A csapatversenyen azonban az ő nyakába is bronzérem került.

– Erre vártam, hogy ez az olimpiai érem megszülessen –

mondta mosolyogva a főhadnagy, akinek ez a bronzérem huszonegy éves pályafutásának csúcsa. Hangsúlyozta: nagyon sokat köszönhet a Magyar Honvédségnek – mind a fizikai, mind pedig a pszichikai felkészülést tekintve.

– Az MH Kecskeméti Repülőkórházban pszichológus foglalkozik velem, hogy stabil, kiegyensúlyozott és motivált legyek. A tizennégy hetes alapkiképzés pedig fegyelmet és rendet adott az életemnek, ennek köszönhetően a vívásnak is – mutatott rá a bronzérmes vívó, aki elmesélte, hogy a versenyek után még Rióban maradt, és közel kilencvenezer szurkoló tár-

saságában megnézte a brazil–német olimpiai futballdöntőt a Maracana stadionban.

Ugyancsak a legjobb 32 között esett ki Knapek Edina (BHSE) női töröző, a Tótká Sándor (UTE) és Molnár Péter (BHSE) alkotta kajakpáros viszont 200 méteren pontszerző helyen végzett, miután pár centiméterrel lemaradva, óriási hajrá után a negyedik helyen értek be. A diszkoszvető Kővágó Zoltán – aki őrnagyi rendfokozattal az MH 86. Szolnok Helikopterbázison szolgál – a hete-

dik helyen végzett a riói olimpián. Szintén hetedik lett a cselgáncsozó Karakas Hedvig, valamint a Hufnágel Tibor–Ceiner Benjámín kajakpáros 1000 méteren, míg a hétpróbázók közül Zsivoczky-Farkas Györgyi a nyolcadik helyen zárta a riói ötkarikás játékokat; ők mindannyian a BHSE versenyzői.

Az öttusázó Marosi Ádám főhadnagyról szintén írtunk korábban: az MH vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár katonája a londoni játékokról bronzéremmel tért haza, most a középszínpadon, a tizenkettedik helyen végzett. Szilágyi Liliána (BHSE) 200 méter pillangón tizedik, míg 100 méter pillangón tizenharmadik lett.

A magyarok közül 50 kilométeres férfi gyaloglásban egyedül a húszéves Venyercsán Bence (BHSE) ért célba, aki első olimpiáján 4 óra 19 perc 15 másodperces idővel a 44. helyezést érte el. Csapatársa, Récsei Rita a női 20 kilométeres gyaloglásban az 59. helyen zárt, 1 óra 42 perc 41 másodperces eredménnyel. Venyercsán Bence júniusban adott interjújában elmondta nekünk, hogy számára az olimpia a sok munka jutalma. Az ötkarikás játékok után is büszkén nyilatkozott.

– Nagyon örülök, hogy a hőség ellenére sikerült célba érnem, fantasztikus volt a hangulat, rengetegen szurkoltak nekünk, boldog vagyok, hogy részt vehettem életem első olimpiáján – mondta a gyalogló.

Tobai-Sike Renáta, aki elsőként szerzte meg a magyar sportolók közül az indulás jogát, szintén első olimpiáján vett részt: női 10 méter légpisztolyban 17., míg másik versenyszámában – női 25 méter sportpisztolyban – a 16. helyet szerezte meg. Csapatársa, a szintén honvédos Tátrai Miklós férfi 50 méter pisztolylovészetben 34., míg 10 méter légpisztolyban 42. lett.

A Rio de Janeiróban megrendezett ötkarikás játékokon 205 ország küldöttsége, összesen 11 303 sportoló vett részt. Az idei olimpián először Koszovó és Dél-Szudán képviselői is megmérették magukat. A magyarok legközelebb a 2020-as tokiói játékokon gyarápíthatják tovább a 176 arany-, a 151 ezüst- és a 174 bronzérem számát.

A Sziklakórház ezermesterei

HÁTBORZONGATÓAN

A SZIKLAKÓRHÁZ – HAJDAN A SZÉKESFŐVÁROS SEBÉSZETI SZÜKSÉGHÁZA – A BUDAI VÁR ALATT TALÁLHATÓ, HETVENKÉT ÉVVEL EZEŐTT, EGÉSZEN PONTOSAN 1944. FEBRUÁR 20-ÁN NYITOTTÁK MEG, ÉS 1956-BAN IS HASZNÁLTÁK. A TITKOS OBJEKTUMOT 2007-BEN TETTÉK LÁTOGATHATÓVÁ. MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB VIASZFIGURA-KIÁLLÍTÁSA – TÖBB MINT KÉTSZÁZ BÁBU – MUTATJA BE A KÓRHÁZ TÖRTÉNETÉT, A HADIORVOSLÁS FEJLŐDÉSÉT.

Amikor megérkeztünk, hogy elkészítsük interjúkat Rádi Gáborral a Sziklakórház műszaki és installációs vezetőjével, egyszerre a létesítmény ezermesterével, éppen a bankkártya-leolvasó terminált javította a pénztárnál.

– 1983 óta járok ide, amikor a Sziklakórház még szigorúan titkos volt. Az itt lakó gondnoknak segítettem kisebb-nagyobb munkálatokban. Imre bácsi a Szent János Kórház kazánházának üzemvezetője volt, és mivel a

Sziklakórház akkoriban a János Kórházhoz tartozott, így őt bízták meg a műszaki feladatok ellátásával – mondja Rádi Gábor.

2002-ben a Sziklakórházat kivették a titkosítás alól, pár éven keresztül a Krétakör Színház tartotta itt előadásait, míg végül 2007-ben, a HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum kezdeményezésére, néhány szakmai szervezettel közösen, a Sziklakórház Közhasznú Nonprofit Kft. tette látogathatóvá a létesítményt.

ÉLETHŰ

Azonban Rádi Gábor nemcsak izzót cserél, banki terminált javít, hanem kollégájával, Dégi Tamással, a Szent János Kórház műszaki osztályának főmérnökével együtt készítik és javítják az itt kiállított viaszfigurákat is.

– Kollégámmal ketten szedtük elő a műszereket, gépeket és azokat mi helyeztük el a kiállítási térben. A kiállítás megnyitójáig, 2007-ig, sokan segítettek berendezni a kórtermeket. Az első hetven viaszbábút például művészek gyártották, mi csak ezután kezdtünk el kísérletezni a figurák készítésével – jegyzi meg Rádi Gábor, aki harmincöt éve délelőttöknként a Szent János Kórházban is tevékenykedik. Mint mesélte egy bábu elkészítése egy hónapba telik míg az ára kétszázezer és egymillió forint között van. Ez természetesen függ a bábu anyagától, kézzel kell-e formázni, eredeti-e a haja, milyen a ruha, a cipő, illetve a kiegészítők anyaga, szabása vagy varrása.

A viaszbábuk között hamar felfedeztük Rádi Gábor, Dégi Tamás, valamint egy-két ápolónőnél a tárlatvezetések tartó hölgyek arcvonásait is.

– Itt például Adamkó Pétert láthatjuk – hívja fel figyelmünket a műszaki vezető. Ő a Magyar Barlangi Mentőszolgálat riasztás-vezetője. Továbbstátálva egy Mi-2-es helikopterben Rács Tamás – a magyar légi mentők főpilótája – élethű mása ül.

A hidegháború idején ez készenléti kórház volt, ha bármi történik, azonnal üzembe helyezik. Tizennyolc méter mélyen sétálva a közel 2400 négyzetméteres létesítményben egyszer csak megpillantottunk két hatalmas (mint kiderült, nyolcezer literes) gázolajtartályt. Rádi Gábor elmesélte, hogy ezeket a Tóth Árpád sétányról töltötték meg.

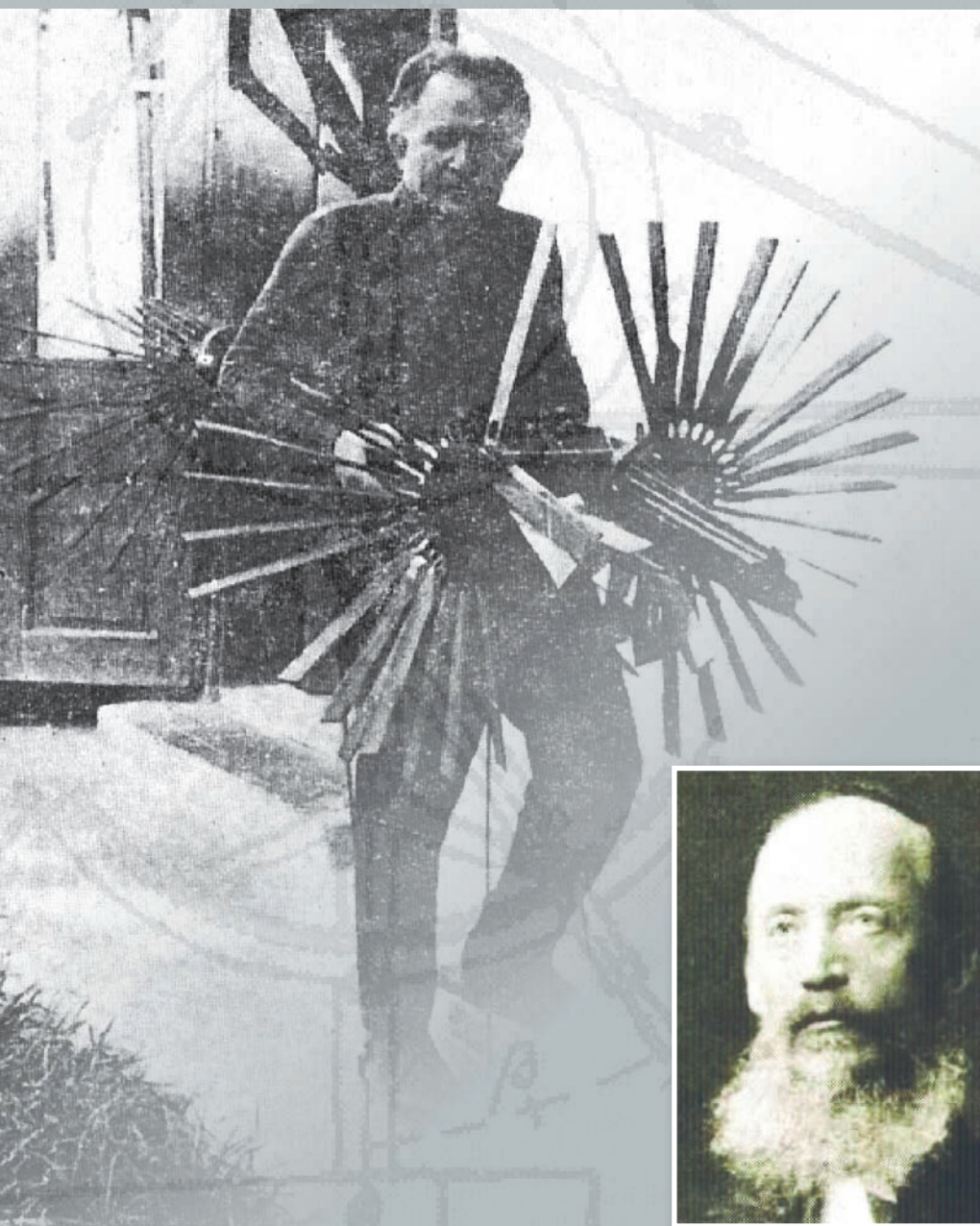
– Mivel az intézmény titkosítva volt, úgy pótolták a gázolajat, hogy a fenti sétányon található virággyásban lévő csonkra ráhelyeztek egy tömlőt. A locsolóautó egyik felében víz, a másik felében gázolaj volt. A gravitációnak köszönhetően a gázolaj csordogált lefelé, miközben fent a virágokat locsolták – tudjuk meg a műszaki és installációs vezetőtől.

Miután megtapasztaltuk a szellőztető rendszer erőteljes hangját is, és megnéztük, hogy milyen jól zárnak a légmentes ajtók, elérkeztünk házigazdáink titkos műhelyéhez, ahová még kollégáikat sem engedik be. Itt viasz kezeket és fejeket, ujjakat, üvegszemeket láthattunk. Vagyis ebben a helyiségben készülnek a figurák. Kiderült az is, hogy a legnehezebb az arc megformázása.

– Az arcot elkészíteni összetett dolog: nagyon kell figyelni a mimikára, a grimaszokra és a ráncok kialakítására is, s akkor a sminkelésről még nem is beszéltünk – halljuk az ezermestertől.

Megtudtuk még, hogy a műhely helyén eredetileg egy női öltöző volt, ahol a hölgyek egy esetleges atomtámadás során levetköztek, letusoltak és átöltöztek volna. A közel másfél órás tárlatvezetés után már csak egy kérdésem maradt Rádi Gáborhoz: van olyan dolog, amihez nem ért? A válasz egyből érkezett: a főzéshez.

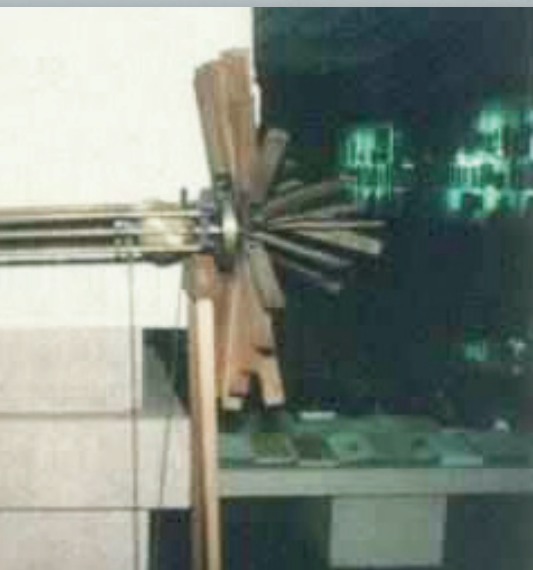
A repülés és a rakétatechnika magyar úttörője

MEGÁLMOZTA, MEGALKOTTA

„EDDIG ÁGYÚ ÉS TŰZÉRSÉG DÖNTÖTT A CSATÁBAN, EZENTÚL A REPÜLŐGÉP VESZI ÁT A VEZETŐ SZEREPET. EGYSZÓVAL, A NÉPEK NEMCSAK SZÁRAZFÖLDÖN ÉS VÍZEN, HANEM LEVEGŐBEN IS FOGNAK EGYMÁSRA RONTANI, S A HADJÁRATOK SORSA ÉS SIKERE NEM ANNYIRA AZ ÁGYÚK ÉS BAKÁK, MINT INKÁBB A REPÜLŐGÉPEK SZÁMÁTÓL, NAGYSÁGÁTÓL S ÜGYES VEZÉNYLETÉTŐL FOG FÜGGENI.”

(MARTIN LAJOS,
AZ 1800-AS ÉVEK VÉGÉN)

Martin Lajos 1827. augusztus 30-án látta meg a napvilágot a mai Budapesten; a szülők tizenkét gyermeke közül ő volt a hetedik. A budai katolikus gimnázium elvégzése után a budapesti egyetemen tanult, két évet a bölcsészkaron, majd két évet a műegyetem mérnöki karán. 1848-ban tanulmányait félbeszakította és beállt katonának Mészáros Lázár altábornagy seregébe, ahol a tüzérséghez osztották be. Az 1848-49-es hideg telet honvédatillában vészelte át, s ez maradandó egészségkárosodással járt. Mivel frontszolgálatra alkalmatlanná vált, ezért beosztották a tüzér főparancsnokságra, ahol találkozott a röppentyűsökkel, majd hadi rakétákkal kezdett foglalkozni.

A világosi fegyverletétel után hazatért a szülői házba, ahol a hatóságok elfogták. Börtönbe vetették, ám három hét után besorozták az osztrák seregbe és Nápolyba került, az utász (műszaki) iskolába. Az egyik parancsnok itt kapta rajta azon, hogy a növendékek számtani feladatait ő dolgozza ki és előadást is tart nekik. Tehetségét felismerve a hadmérnöki akadémiára helyezték át, s hadnagyi, majd főhadnagyi rendfokozatot kapott. 1855-ben már a mértan, a géptan és az építészet tanára volt. 1856-ban dolgozta ki találmányát, a hadászati célú forgó röppentyűt (rakétát). Tehetségének köszönhetően a kormányozható léghajóval foglalkozó kutatócsoport vezetője lett, a léggömbkísérletek irányítójaként dolgozott. Mivel a léghajózásról úgy vélte, hogy nagy felülete miatt kiszolgáltatott a szélnek, ezért inkább

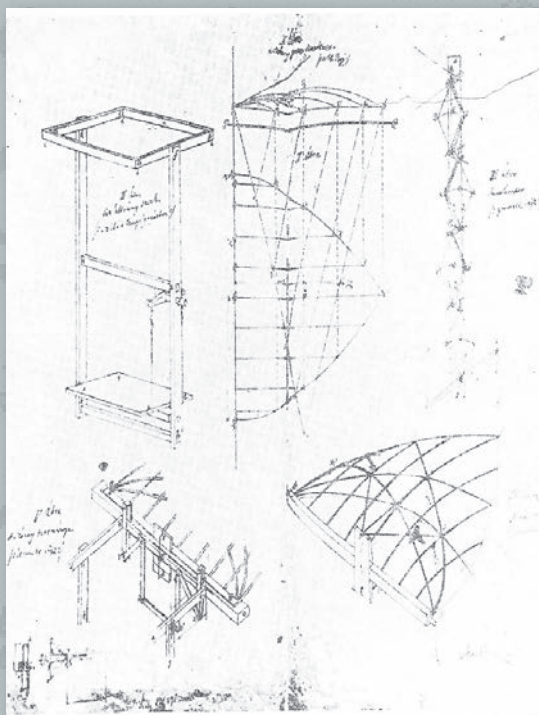
a dinamikus repüléssel, a madarak repülésének elméletével kezdett foglalkozni. Részt vett az olasz–német háborúban, amelynek során Triesztbe került.

Itt a hajócsavar elméletével foglalkozott és rájött, hogy propellerrel gyorsabb járatot lehet elérni, mint a lapátkerekekkel. Édesapja halála után, 1859-ben, hazajött Budapestre. 1861-ig magánmérnökként tevékenykedett, majd 1861-ben budai főmérnöknek választották. 1859. november 27-én lett a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja. Az Akadémia Matematikai és Természettudományi Értesítőjében, 1860-ban jelent meg a forgó hadirakétáról szóló tanulmánya. A Magyar Tudományos Akadémián 1862-ben tartotta meg székfoglaló értekezését a „Madárszárny erőzete” címmel. Vizsgát tett mennyiségtanból, erőmű- és géptanból. Körmöcbányán reáliskolai tanár volt, később a pozsonyi reáliskolában, majd a római katolikus gimnáziumban tanított. Megbízást kapott a közoktatásügyi minisztertől a magyar nyelvű mennyiségtan, mértan és ábrázoló mértan tankönyv megírására, a középiskolák részére. A kereskedelmi miniszter 1868-ban a pesti távírda gondnokává nevezte ki, majd 1869-ben, Debrecenben, a távírda helyettes igazgatója lett. Nagy szerepe volt a távírda kifej-

lesztésében. Utolsó állomáshelye a kolozsvári m. kir. Ferenc József Tudományegyetem volt. 1889-ben és 1893-ban a kultuszminisztériumban államtitkári pozíciót is felajánlottak neki, de mivel a tudományos munka fontosabb volt számára, visszautasította mindkét alkalommal. További életét a repülés elméletének kidolgozásával s találmányai megépítésével töltötte. A „Sikló” nevet kapott, csapkodó szárnyas (ornithopter) gépét 1871–75 között építette meg, saját elméleti számításaira támaszkodva. Második ornithopter gépének a „Sólyom” nevet adta. Ezekről az Erdélyi Múzeumban található írásában megfogalmazta: „A lebegő szárny egy olyan szárnykészülék, mely fel s alá csapkodván, önsúlyán kívül képes bizonyos terhet a föld felszínéről a levegőbe emelni, majd ott szabadon lebegve maradni s a vezető kéz akaratára szerint bármely irányban elindulni.” 1891-ben szabadalmaztatta is találmányát. Martin Lajos a többszöri kísérletek után látta be, hogy ezek a géptípusok nem megfelelőek. 1893-ban áttért a „lebegő kerék”-re. A mintát 1893. december 12-én, a Magyar Mérnök és Építészegyletben mutatta be. A „lebegő kerék” tulajdonképpen egy rotációban mozgó madárszárny-csoport, azaz egy lapátokkal felszerelt kerék. Lapátjai a körforgás kisebb részén a tengely

vonalaiban haladnak felfelé, majd egy excenterrel kifordítva a tengelyre merőlegesen, madárszárny-szerűen csapnak le. Ezután ismét a tengely vonalaiban haladnak vissza. A gép 1896. júliusára készült el. 1896. augusztus 30-án indult, hogy az egyetem udvarán kipróbálja a „lebegő kereket”. Betegsége miatt ebben az időszakban elég gyenge volt már. Útközben találkozott a kolozsvári tüzoltóparancsnokkal, Bartha Gergellyel, aki a géppel később, szemtanúk beszámolója szerint, 2-3 méter magasra emelkedett el a földtől. Martin Lajos sajnos sok ideig nem élvezhette sikerét: súlyos betegségbe esett, és 1897-ben elhunyt.

(Martin Lajos a szerző ük-nagyapja. A szerk.)

Hajdani helikopteresek Börgöndön

ÚJRA ROTOR-SZÉLBEN

KÉREM, MI NEM AZÉRT JÖTTÜNK IDE, HOGY A LEVEGŐBEN VÉGREHAJTOTT KUNSZTOKAT NÉZZÜK, MERT OLYANOKAT MI IS CSINÁLTUNK ÁM BŐVEN. ARRA VAGYOK KÍVÁNCSI, MEGVAN-E MÉG FERI BÁCSI, MEG A RÉGI SZÁZADOMBÓL PÁRAN. DE HÚZZUNK EL A NAPRÓL, MERT A ROTOR-SZELET MÉG BÍROM, DE A HŐSÉGET MÁR NEM – E SZAVAKRA FIGYELTEM FEL A BÖRGÖNDI REPTÉREN A MINAP.

Jelentjük a mellettünk elhaladó, ismeretlen egykori helikopteresnek, hogy Feri bácsi, azaz Emperger Ferenc nyugállományú őrnagy nagyon is megvan még. Olyannyira, hogy ő is eljött arra az országos helikopteres találkozóra, melyet a székesfehérvári repülés megkezdésének századik évfordulója alkalmából rendeztek a börgöndi repülőtéren. Feri bácsi amúgy azért (is) érdekes személyiség, mert az elsők között volt, aki annak idején nemcsak vezetett Mi-1-es típusú helikoptert, hanem oktatta is a szakma

csínját-bínját a zöldfülüeknek. Viszsaemlékezve a múltra, megemlítette, hogy hazánk 1961-ben rendelt Mi-1-eseket, és persze ezekre ember is kellett...

– Negyedmagammal vittek el Lengyelországba, ott kaptunk kiképzést. Sajnos a másik három bajtársam már nem él. Emlékszem, két berepülőpilóta tanított minket, egészen oktatói szintig. Akik akkor Kecskeméten tanultak, már alig várták, hogy hazajérjünk, és elkezdhessék a gyakorlati kiképzést – meséli a nyugállományú őrnagy, aki amúgy regénybe illő kö-

rülmények között lett őrkatonából helikopteres. Történt, hogy 1949-ben éppen ide, Börgöndre vonult be katonának, majd az alapkiképzés után Budaörsre helyezték.

– Egy nap bementem a kantinba, hogy vegyek tíz deka savanyúcukrot. Rövidesen hosszú sor állt utánam is, közvetlenül mögöttem egy szakaszvezető várakozott. Kopaszként persze próbáltam előre engedni, de leintett, sőt, mivel szimpatikusnak talált, azt mondta: ha meg tudom tanulni a morze-jeleket, kivisz engem a leszállás-irányítókhoz. Másnap hozta is a

morzeábécét, és én éjjel-nappal tanultam. Egyszer aztán valaki feljelentett a D-osztálynak (akkoriban ez volt az elhárítóosztály jele) mondván, hogy az egyik őrkatonára a laktanyából folyamatosan titkos jeleket ad le. Nosza, a D-osztálynak se kellett több, azonnal neki is láttak a nem túl kellemes faggatózásnak. A végén persze kiderült a félreértés. Az elhárítóosztály azonban megjegyezte: ha én ennyire szeretek tanulni, most indul a Vasvári Pál Repülőműszaki Tiszti Iskola, jelentkeztek növendéknek. Két-három nap múlva meg is kaptam a növendékek

váll-lapját. Innen kerültem át Szolnokra, a Kilián György Repülő Műszaki Főiskolára, ahol az árvíz miatt rögtön a nyúlógát építésével kezdtük, utána pedig jött a tanulás. Így lett belőlem hajózó – meséli Feri bácsi.

A statikus bemutatókkal (többek között Mi-8-as, Kamov, Gazella), előadásokkal és egykori helikopteres relikviákkal fűszerezett találkozó kisebb hivatalos ünnepséggel kezdődött, ugyanis a székesfehérvári repülés megkezdésének századik évfordulója alkalmából emlékoszlopot

avattak a repülőtéren. Kurucz Károly szobrászművész alkotását dr. Orosz Zoltán altábornagy, a Honvéd Vezérkar főnökének helyettese, Lamos Imre dandártábornok, az MH 86. Szolnok Helikopterbázis parancsnoka és Szűcs Pál ezredes, az MH Összhaderőnemi Parancsnokság légi-erő haderőnemének megbízott főnöke leplezték le.

Orosz Zoltán elmondta: szerinte a Magyar Honvédségnek kötelessége támogatni azokat az egyesületeket, szervezeteket, amelyek tagjai egykor a hadseregben szolgáltak. Már csak azért is, mert ezek szintén fontosnak tartják a honvédelem ügyét, és ma is folyamatosan támogatják az aktív katonai állományt.

– Ilyenkor mindig visszagondolok arra az időszakra, amikor 1977-ben, zöldfülű másod-helikoptervezetőként, elkezdtem a pályafutásomat. Jó találkozni az egykori századtársakkal, felidézni a közös repüléseket, gyakorlatokat, éles bevetéseket, az árvíz el-

„Büszke vagyok arra, hogy az előbb Emperger Feri bácsival közös fotó készült. Én 1975-ben – hadnagyként – az ő századában kezdtem a szakmát. Feri bácsi akkoriban sem beszélt arról, hogy ő egyike az első kiképzett helikopter-vezetőknek. Nagyon nagy megtiszteltetés, hogy ilyen emberektől tanulhattuk a helikopteres szakmát.” (Lamos Imre dandártábornok, az MH 86. Szolnok Helikopterbázis parancsnoka)

A helikopteres találkozó egyik fővédnöke a Corvin Alapítvány, amelyet 1990-ben, Taszáron alapítottak, és 26 éve tevékenykedik a magyar repülés érdekében. Alapvetően a katasztrófát szenvedett hajózók hozzátartozóinak megsegítése a célja, illetve a nyugállományúak és az egyedülállók támogatása. Kiemelt feladatuknak tekintik a repülős társadalom összefogását, a közreműködést a különféle rendezvények szervezésében, lebonyolításában.

leni védekezések időszakát. 2006-ban rendeztük az első országos helikopteres-találkozót, mégpedig Szolnokon. Akkor nem állapodtunk meg abban, hogy milyen gyakorisággal találkozunk, tehát ezek a találkozók mindig igény szerint szerveződnek. A maira egykori helikoptervezetők, fedélzeti technikusok jöttek, illetve mindenki más, aki hajdan valamilyen formában kötődött a katonai helikopterezéshez. Az idei találkozót ráadásul összeköttöttük az ejtőernyős megemlékezéssel is – fogalmazott az altábornagy.

A rendezvény főszervezője, Horváth Alajos nyugállományú őrnagy elmondta, éppen körbejárták és megtapogatták azt a gépet (egy Mi-8-ast), amelyen a katonai helikopter-vezetők legtöbbször sok-sok órát repült, változatos időjárási viszonyok között. Azt is megtudtuk tőle, hogy börgöndi repülőtéren működő Albatrosz Repülő Egyesület segítségével a mai napon több mint száznyolcvan látogattak el ide.

– Igaz, hogy kimondott repülő-programot nem tudtunk összehozni, de a honvédség mellett a polgáriak is az első szóra, és ellenszolgáltatás nélkül igent mondtak nekünk. Ráadásul két olyan veterán repülő is eljött – Szentiványi János nyugállományú alezredes és Frankó Endre főhadnagy –, akik a második világháborúban, a Puma repülőszázadban repülve,

éppen erről a repülőtérről felszállva hajtottak végre bevetéseket – mondja Horváth Alajos.

Persze nem csak a meleg teszi, hogy a repülőtéren álló helikopterek hosszabb időre többnyire csak a főtűsokat és az egészen fiatalokat érdeklik. A veteránok ugyanis voltak már eleget rotor-szélben, így azután inkább egymás társasága köti le őket.

A székesfehérvári repülés megkezdésének századik évfordulója alkalmából, az Albatrosz Repülő Egyesület kezdeményezésére, a Honvédelmi Minisztérium emléktáblát állíttatott Rotter Lajos gépészmérnök, repülőgép-tervező és pilóta emlékére. Az emléktáblát a Veterán Repülők és Ejtőernyősök Fejér megyei egyesületének augusztusi – a 62. önálló ejtőernyős zászlóalj hőseinek tiszteletére rendezett – megemlékezésén leplezte le Vargha Tamás, a HM parlamenti államtitkára, dr. Cser-Palkovics András, Székesfehérvár polgármestere és Szilády Dezső, az Albatrosz Repülő Egyesület elnöke. Beszédében az államtitkár úgy fogalmazott: száz évvel ezelőtt Székesfehérvár a repülés fővárosa volt. Itt szolgált Szentgyörgyi Dezső, a második világháború legeredményesebb magyar pilótája, és itt született meg Rotter Lajos gépészmérnök, repülőgép-tervező és pilóta fő műve, a Nemere vitorlázógép is.

BIRODALMAK ALKONYA

AZ OSZTRÁK-MAGYAR MONARCHIA SZEMPONTJÁBÓL KÉTSÉGET KIZÁRÓAN A HÁROM ÉS FÉL HÓNAP HARCOT KÖVETŐEN SZEPTEMBER 20-ÁN VÉGET ÉRT BRUSZILOV-OFFENZÍVA VOLT A LEGNAGYOBB JELENTŐSÉGŰ HADIESEMÉNY 1916-BAN. A LUCK-OKNAI ÁTTÖRÉS NÉVEN IS EMLEGETETT HATALMAS MÉRETŰ OROSZ TÁMADÁS UGYANIS KIS HÍJÁN KIKÉNYYSZERÍTETTE A DUALISTA BIRODALOM KILÉPÉSÉT AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚBÓL.

A keleti hadszíntér osztrák–magyar szakaszán lényegében 1916 januárja óta nyugalom uralkodott. Az utolsó komolyabb összecsapás a Strypa folyónál, illetve Czernowitz előtt 1915. december 27. és 1916. január 19. között megvívott „újévi csata” volt, amelynek során a Karl von Pflanzer-Baltin vezérezredes által irányított osztrák–magyar 7. hadsereg legyőzte az orosz 7. és 9. hadsereget. 1916 tavaszán aztán a cári csapatok – a Verdunnél szorult helyzetbe került franciák kérésére – a németek által felügyelt frontszakaszon, egészen pontosan Fehéroroszországban, a

**Osztathatlanul és elválaszthatatlanul:
olvasható a felirat az osztrák és a
magyar címer, illetve a kettőt
összekapcsoló Habsburg–
Lotharingiai-ház családi címere alatt.
A Bruszilov-offenzíva azonban
a Monarchia számára
a vég kezdetét jelentette.**

Naracs-tónál lendültek támadásba. A gyalogsági roham háromnapos tüzérségi előkészítés után, március 18-án vette kezdetét, annak ellenére, hogy egy nappal korábban a támadók szempontjából kedvezőtlen változás állt be az időjárásban: az erőteljes olvadás következtében 17-én sűrű köd alakult ki, miközben a csatater sártengerré vált. A cári hadvezetés ugyanakkor úgy látta, hogy a több mint hétszeres túlerő birtokában (a frontnak e szakaszán 360 ezer orosz katona állt szemben mintegy 50 ezer némettel) még ilyen, kevésbé ideális körülmények között is megkezdhetik az előretö-

A Naracs-tónál 1916 márciusában indított orosz támadás súlyos kudarcba fulladt.

rést. Az egekbe szökő, a hadművelet végére a százezer főt is elérő veszteségük azonban rádöbbenette őket tévedésükre.

BRUSZILOV SZÍNRE LÉP

Mindezek után kevésbé meglepő, hogy az orosz vezérkar nem igazán akart újabb támadó hadműveletet kezdeményezni, mivel reménytelennek látta a jól kiépített német védelmi állások áttörését. Pedig az antant június végén, július elején nagyszabású, összehangolt offenzívát tervezett indítani, amelynek kezdetét épp a cári haderő Vilna (Vilnius) elleni akciója jelentette volna. Mindközben az angol–francia csapatok a Somme folyónál, míg az olaszok az Isonzónál készültek csapást mérni a központi hatalmakra. A Pripjaty folyótól a román–magyar határig húzódó orosz délnyugati front 1916 tavaszán kinevezett parancsnoka, Alekszej Bruszilov tábornok azonban felajánlotta: az általa felügyelt 300 kilométeres szakaszon megtámadja az osztrák–magyar erőket. A többi antantország azzal a feltétellel bólintott rá az ötletre, ha az oroszok változatlanul a keleti hadszíntér német szektorában, azaz Vlnánál indítják meg a döntő támadást.

Bruszilov alárendeltségébe négy hadsereg tartozott, 600 ezer gyalogossal és további 60 ezer lovassal. Vele szemben négy osztrák–magyar hadsereg, illetve a német Déli Had-

sereg (Südarmee) összesen mintegy 620 ezer gyalogosa és 35 ezer lovasa sorakozott fel. Április 20-án a tábornok összehívta hadseregpáncsnokait, s megbeszélte velük a támadás részleteit. A fő csapást a 8. hadseregnek Lucknál kellett végrehajtania, de Bruszilov a másik három

**Alekszej
Bruszilov
tábornok**

hadsereget is arra utasította, hogy válasszanak ki egy-egy helyszínt az áttörésre. Minderre ekként emlékezett vissza: „Megparancsoltam, hogy nem egy hadseregben, hanem a front mindegyik hadseregében készítsenek elő egy-egy csapásmérő arcvonalszakaszt. Ennek eredményeképpen az ellenség a rám bízott arcvonalon 20–30 helyen észlel majd földmunkákat, és

Az állóháborúban téhlenségre kárhoztatott lovasság fontos szerephez jutott a luck-oknai áttörés során.

még a szökevények sem tudnak mást elmondani az ellenségnek, mint hogy azon az arcvonalszakaszon rohamra készülünk. Az ellenség képtelen lesz egy helyre összpontosítani összes erőit, és nem tudhatja, hol mérjük rá a fő csapást.”

Bruszilov nagy gondot fordított a támadás előkészítésére. A rohamcsapatokkal és a tüzérséggel a vonalak mögött begyakoroltatta a rájuk váró feladatokat, míg a légi felderítés adatai, illetve a hírszerzői jelentések alapján pontos információkkal rendelkezett a szemben álló erők elhelyezkedéséről. Azt szintén tudta, hogy a német és az osztrák–magyar hadvezetés egyaránt átcsoportosított bizonyos számú katonát más hadszínterekre, mivel a központi hatalmak stratégiái úgy gondolták: az oroszok

ellen még kisebb létszámú haderővel is képesek lesznek tartani az állásaikat. Készülő akciójával Bruszilov erre is rá kívánt cáfolni. Bár mind a négy hadseregét támadási parancsal küldte harcba, a fő csapás irányába jelentősebb erőt csoportosított; Lucknál egy 23 kilométeres sávban 148 zászlóaljat sorakoztatott fel, szemben a Monarchia 53 zászlóaljával.

A Bruszilov-offenzíva előkészületeinek kellős közepén, 1916. május 15-én azonban a Monarchia váratlanul rárontott a dél-tiroli olasz állásokra. A veszteségeket látva az olaszok először az orosz támadás azonnali megindítását kérték, majd azzal fenyegetőztek, hogy amennyiben ez elmarad, különbékét kötnek a dualista birodalommal. A francia erők fő-

parancsnoka, Joseph Joffre tábornok támogatta az olasz igényt, már csak azért is, mert különben neki kellett volna a nyugati hadszíntérről segítséget küldenie a Monarchia csapásai nyomán megrendült szövetségesének. Az orosz vezérkar a Vilnánál július közepére tervezett nagy támadást nem akarta előrehozni, de Bruszilov készen állt a fellépésre, amely ugyanakkor – az ellenséges erők lekötését célzó más, kisebb akciókkal együtt – továbbra is a keleti hadszíntér német állásai elleni fő csapás előkészítését szolgálta volna.

MEGÁLLÍTHATATLAN OROSZOK

A támadás 1916. június 4-én indult meg a Pripjaty folyótól a román határig húzódó arcvonalon. A tábornok a rohamokat gyors és pontos ágyúzással vezette be, ezzel egyidejűleg indult meg a gyalogság offenzívája, amelyet a jól vezetett tüzérségi tűz folyamatosan tovább kísért. Bruszilov felhagyott a lövészárkok ellen indított tömegtámadásokkal, ehelyett az ellenséges vonalak gyenge pontjait rohamcsapatok koncentrált csapásaival törte át, így érve el mélyszéki behatolást. Ezt a harcmodort egyébként már korábban, hadseregparancsnokként is sikerrel alkalmazta. Az orosz tüzérség hatalmas pusztítást végzett az első vonalban összezsúfolt osztrák–magyar gyalogság soraiban: a veszteségi adatok sokkolóan hatottak a Monarchia parancsnokaira, illetve a lövészárkokban kuporgó katonákra egyaránt.

A fő csapást végrehajtó orosz 8. hadsereg június 6-án már 18 kilométer mély és 50 kilométer széles rést ütött az ellenséges védelmen, másnap pedig bevette Luck városát is. A gyors sikert követően délebbre – a Dnyeszter és a Prut folyók között, Okna irányába – az orosz 9. hadsereg is megkísérelte az áttörést, sikerrel. Ezen a szakaszon a támadók tíz nap alatt 40 kilométer szélességben és 60 kilométer mélységben szakították át a szembeállított védővonalat.

Az orosz sikereket látva, Franz Conrad von Hötzendorf, az Osztrák–Magyar Monarchia haderejének vezérkari főnöke már június 5-én

Az orosz előretörést végül csak hathatós német segítséggel sikerült megállítani.

A Monarchia már soha nem tudta pótolni a Bruszilov-offenzíva alatt elszenvedett veszteségeit.

segítséget kért a németektől, később pedig kénytelen volt leállítani a jól indult dél-tiroli offenzívát, és az oroszok ellen átcsoportosítani erői egy részét. A vereségek személyi következménnyel is jártak: Conrad a Lucknál kudarcot vallott osztrák–magyar 4. hadsereg éléről elmozdította József Ferdinánd főherceget, akit a parancsnoki teendők helyett inkább a vadászat kötött le, ráadásul meglehetősen feszült volt a kapcsolata a németekkel. Utódja Tersztyánszky Károly vezérezredes lett; a sors fintora, hogy a későbbiekben ő sem ápolta túl szívélyes viszonyt a szövetséges parancsnokokkal.

Az összeomlással fenyegető helyzetben a német hadsereg főparancsnoki tisztét betöltő Erich von Falkenhayn tábornoknak is lépnie kellett, s a nyugati hadszíntérről csapatokat küldött keletre, megmentendő a Monarchiát, amely ezért a segítségért komoly árat fizetett: a németek befolyása ugyanis jelentősen megnőtt az osztrák–magyar alakulatok irányítását illetően. Miután az erősítések beérkeztek, a központi hatalmak megpróbálták a frontszakasz északi részén átvenni a kezdeményezést, s nagy áldozatok árán végül sikerült megállítaniuk az orosz előrenyomulást. A déli szakaszon viszont folytatódott a hátrálás, mivel időközben Bruszilov is erősítést kapott. Ennek eredményeként az osztrák–magyar 7. hadsereg kénytelen volt feladni Czernowitzet (június 18.), Kolomeát (július 1.) és Delatynt (július 8.) is.

ELSZALASZTOTT LEHETŐSÉG

Bruszilov diadalmenete a cári katonai vezetést is meglepte, ezért július 9-én feladta az eredeti, Vilna elleni támadás tervét, s megkezdte az átcsoportosítást a hadszíntér déli részére, hogy kiaknázza az ott elért sikereket. A hónap végén Luck térségében két hadsereggel és az elit gárdahadtesttel lendültek újra előre; ezt az offenzívát az osztrák–magyar erők csak a nyugatról átdobott német csapatok hathatós segítségével tudták megállítani augusztus közepéig. Ezzel egy időben délebbre, Okna körzetében is megindult a támadás, melynek eredményeként az oroszok augusztus 11-én bevették Stanislaw városát. A cári haderő ezt követően egészen szeptember 20-ig próbálkozott további területek elfoglalásával, de a központi hatalmaknak sikerült megszilárdítaniuk az állásaikat. Ironikus módon a háborúba az antant oldalán bekapcsolódó Románia is az oroszok helyzetét nehezítette meg, mivel a friss szövetséges gyors veresége után a cári haderőnek kellett stabilizálnia a román frontot. A megnövekedett feladatok pedig véget vetettek a Bruszilov-offenzívának, amely csaknem kikényszerítette a Monarchia kiválását a háborúból.

A hadműveletek során ugyanis a dualista birodalom 600 000 fős – pótolhatatlannak bizonyult – veszteséget szenvedett, s csak a mindenkorábbinál nagyobb német támogatásnak köszönhetően maradhatott a háborúban. A segítségnyújtás persze

Németországnak ugyanúgy érdekében állt, hiszen az Osztrák–Magyar Monarchia esetleges különbékéje gyakorlatilag számukra is reménytelenné tette volna a harc folytatását. Ez a segítség persze nem érkezett ingyen: a Monarchia véglegesen elvesztette a szövetségen belüli érdekérvényesítő képességét. Más szóval, a központi hatalmak táborában ezt követően minden úgy történt, ahogy a németek akarták.

A diadal ellenére az Orosz Birodalom sem lehetett maradéktalanul elégedett. Bár Bruszilov az általa parancsnokolt délnyugati fronton 60–120 kilométer mély áttörést ért el, ami a cári haderő legnagyobb világháborús sikere volt, ezért komoly árat kellett fizetni. A tábornok csapatai 800 000 fős veszteséget szenvedtek el, ráadásul az orosz hadvezetés túl sokáig ragaszkodott az eredeti tervekhez, s a luck–oknai áttörés kezdeti eredményeit követően nem vette észre, hogy a keleti hadszíntér déli szektorában döntő győzelmet arathat a Monarchia ellen. A későbbiekben pedig már nem tudott hasonló erejű nagy támadást indítani.

A Bruszilov-offenzíva sikere ugyanakkor jelentősen csökkentette a nyugati hadszíntéren Verdun védelmező francia haderőre nehezedő nyomást, hiszen a németek július elején kénytelenek voltak leállítani az erődrendszer elleni ostromot. Csapataik egy részét ezután átirányították keletre, de az antant Somme-nál indított támadása azért gondoskodott arról, hogy ez az erősítés csak korlátozott mértékű legyen. Az olasz hadvezetés is ügyesen használta ki Bruszilov győzelmeit, illetve azt, hogy a Monarchia kénytelen volt meggyengíteni dél-tiroli erőit. Július elején előbb az Alpokban visszavették Asiago és Arsiero városát, majd a két olasz front közötti belső közlekedési vonalakon gyorsan átcsoportosították a csapatokat az Isonzó folyóhoz, ahol a 6. isonzó-i csatában elfoglalták a Doberdó-fennsíkot és Görzöt (ma Gorizia – Olaszország) is. Nagyrészt Bruszilovnak köszönhetően tehát a nyár közepére, végére a központi hatalmak mindhárom fő hadszíntéren (nyugati, keleti, olasz) védekezésre kényszerültek.

ÖRÖMTELEN ÖRÖMLÁ

A NAGY HÁBORÚ OSZTRÁK–MAGYAR TÁBORI ÉS TARTALÉK BORDÉLYAIT, ÖRÖMLÁNY-SZOLGÁLATÁT, VALAMINT A KATONÁK KÖZÖTT ROHAMOSAN TERJEDŐ NEMI BETEGSÉGEK ELLENI VÉDEKEZÉS ELŐÍRÁSAIT ISMERHETIK MEG A LÁTOGATÓK AZ ÉV VÉGÉIG A KECSKEMÉTI KATONA JÓZSEF MÚZEUM 16 ÉVEN FELÜLIEKNEK SZÓLÓ KIÁLLÍTÁSÁN. A TÉMÁT DR. BALLA TIBOR ALEZREDES, A HM HADTÖRTÉNETI INTÉZET ÉS MÚZEUM HADTÖRTÉNETI INTÉZETE KUTATÓOSZTÁLYÁNAK VEZETŐJE RÉSZLETESEN IS FELDOLGOZTA.

A tábori bordélyok hadrendbe állításának alapvető célja a csapatok harcképességének megőrzése volt. Az első világháború kitérőkor ugyanis még senki sem gondolt a harcok elhúzódására. Férfiak millióit vitték a frontra; a családi

környezetükből kiszakított, összezárt katonák közt gyakorivá vált a homoszexualitás, és rohamosan terjedtek a különböző nemi betegségek. A Nagy Háborúban három jellegzetes nyavalya tette harcképtelenné a katonákat: az akár halált is okozó szifilisz, az

enyhébb lefolyású kankó és a lányfekély. Dr. Balla Tibor alezredes, hadtörténész „Érosz a hadszíntéren, avagy a Nagy Háború osztrák–magyar tábori és tartalék bordélyai” című tanulmányából kiderül, hogy a hölgyek hiánya egy idő elteltével már komoly fegyelmi problémákat okozott az alakulatoknál. Az osztrák–magyar hadvezetés azonban hamar felismerte, hogy az állóháború lövészárkaiból rövid időre kiszabaduló katonák ösztönös vágyaira a tábori bordélyok jelenthetnek gyógyírt, elsősorban azért, mert a háború idején rohamosan terjedő különböző nemi betegségek ellen így könnyebben lehetett védekezni. A bordélyokban dolgozó hölgyek egészségi állapotát ugyanis az orvosok szigorúan ellenőrizték, és a katonák is csak az előírások betartása mellett vehették igénybe a lányok szolgáltatásait. A fronton harcolók egészségének és hadrafoghatóságának megőrzése, valamint a járványok elkerülése pedig elemi érdeke volt a hadvezetésnek.

A testi örömeket nyújtó szolgáltatások szervezett keretek közé szorítása érdekében, 1915 nyarán a császári

NYOK

és királyi hadsereg-főparancsnokság táborig-bordélyok és tartalék bordélyok létrehozását rendelte el. Kiadtak egy nyolc pontból álló szervezeti szabályzatot, amely a legapróbb részletre is kiterjedően járta körül a problémát. Ennek megfelelően a bordélyokat sorszámmal látták el, és azok a táborig-hadsereg integráns részét képezték. Céljuk a tisztok és a legénység szexuális életének megkönnyítése, igényeinek kielégítése, valamint a hátszágából bevonult pótalakulatok szexuális felvilágosítása, továbbá a homoszexuális hajlamok és az onanizáció korlátozása volt. Mind-

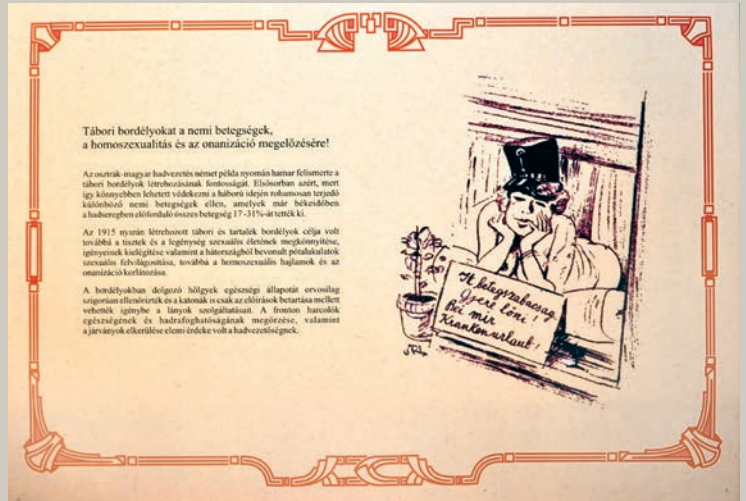
egyik gyalog- és lovashadosztály-parancsnokságnál egy-egy táborig-bordélyt, az egyes fontosabb hadtáplomásokon, várakban, erődített helyeken pedig szükség szerint tartalék bordélyokat hoztak létre. A táborig-nyilvánosházak legfelsőbb szintű vezetését az osztrák–magyar haderő táborig-bordélyügyeinek főnöke látta el, aki a közös Hadügyminisztérium segédközegeként dolgozott, és udvari tanácsosi címet viselt. A hadsereg- és a hadtápl főparancsnokságon helyettese a táborig-bordélyok főfelügyelője volt, az alárendelt parancsnokságokra pedig egy-egy táborig-bordély-

felügyelőt osztottak be. Mindegyik intézmény élén egy igazgató állt, akinek alárendeltségébe csoportvezetők, tisztviselők és gyakornokok tartoztak. A táborig-bordélyok tisztviselői azonban külön állományt képeztek. Őket hiány esetén átmenetileg olyan tisztekkel pótolhatták, akik impotenciájukat hivatalosan igazolni tudták. Öltözetüket később állapították meg, addig is fekete gumi szegélyes karszalagot viseltek.

A nyilvánosházak női személyzetét három csoportba sorolták: tiszt, valamint 1. és 2. osztályú legénységi örömlány kategóriába – az utóbbit „lövészárkok lotyónak” (Schützengraber-mensch) nevezték. Az alkalmas hölgyeket egy hátszágbeli prostituáltatavató bizottság utalta ki a csapatok részére. A bizottság által valamelyik kategóriába sorolt lányok, az osztrák–magyar táborig-bordélyok főnökének útmutatásai alapján, a táborig- és a tartalék intézményekhez kerültek. A hölgyeknek hetente kétszer ingyenes orvosi vizsgálaton kellett részt venniük, fényképes igazolványt kaptak, amit a kuncsaftnak felszólítás nélkül be kel-

Napjainkban már mintegy harminc különböző nemi betegséget ismerünk, száz éve azonban még csak háromról tudott az orvostudomány: szifilisz, kankó (tripper) és az ulcus molle (lágycékely). A nemi betegségek terjedéséért akkoriban mindkét nem esetében a laza erkölcsöt okolták, ám a statisztikák szerint a fertőzések ugyanolyan arányban sújtották a házasságembereket, mint az egyedülálló férfiakat. A „félrelépéseket” motiváló tényezők természetesen nemek szerint is különböztek. A férfiaknál ilyen ok lehetett például a közösség ösztönző hatása, a nélkülözés, a prostitúció csábító ereje. A nők „ellenállását” pedig a férfiak hosszú távolléte, a katonák beszállásolása, vagy az ún. khaki fever epidémia, az „egyenruha varázsa” – a katonai uniformis ellenállhatatlan vonzerejére – csökkenthette.

Dr.F orrai Judit orvostő ténész

lett mutatniuk. Azok ellen, akik nem rendelkeztek igazolvánnyal és megfertőzték a katonákat, testi sértés miatt emeltek vádat a bíróságon.

A tisztok számára fenntartott és az „elhasználódás” miatt már nem megfelelő teljesítményt nyújtókat az 1. osztályú legénységi kurtizánok csoportjába sorolták át. A 2. osztályú legénységi örömlányok kizárólag rendfokozat nélküli katonákat fogadhattak, amikor pedig már nem feleltek meg a célnak, a bal farpofájukra fordított

császári billogot sütöttek, és alaposan megfertőzve, a legközelebbi kínáló alkalommal megpróbálták őket az ellenségnek átadni. Pótlásuk lehetőség szerint az 1. osztályú legénységi kolléganőik soraiból történt.

A katonai regulákat követő kéjhölgyeknek csukaszürke, a vöröskeresztes ápolónők egyenruhájának szabását követő táborigöltözetet írtak elő, amelyhez egy 8 centiméter széles, 1,5 centiméteres gumiszegéllyel ellátott fekete karszalagot viseltek. Fehérneműként részükre a professor dr. Jäger rendszerű, meghosszabbított hordási idejű, normál fehérmeműt tartalmaztak meg – a tisztai örömlányoknak a legfinomabb minőségű fekete felselyem harisnyával, a legénységi szajháknak közepes minőségű vörös pamutharisnyával. A harisnyakötők

ezzel megegyező színűek voltak. Szolgálat közben a ruházatot teljesen vagy részben levehették, de figyelniük kellett annak megóvására. A tisztikurtizánok közül azok, akik képzettségükönél fogva képesek voltak arra, hogy tábormokokra különös befolyást gyakoroljanak, fekete harisnyájukon vörös nadrágpaszománnyal (lampaszt) viselhettek ismertetőjegyként. A táborigöltözet nyilvánosházak használatának díjai hadszínterünként változtak, és alkalmazkodtak a katonák alacsony zsoldjához, illetve a tisztok vékony pénztárcájához.

Az intézmények működésére vonatkozóan általános alapelvként fogalmazták meg, hogy egy tiszt örömlány 24 óra leforgása alatt átlagosan hat, egy legénységi pedig 12 alkalommal szolgálhatta ki az igényjogosultakat. A

A témát dr. Kiss Gábor százados, a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum levéltárának megbízott vezetője is feldolgozta. Az ő kutatásaiból tudható, hogy a nemi fertőzöttség szempontjából az Osztrák–Magyar Monarchia az európai államok középmezőnyében foglalt helyet. A hátsorszámban 1000 nemi beteg férfiből hatvannyolcan 18 éves koruk előtt fertőződtek meg, a nők esetében azonban ez az arány rosszabb volt: Ezerből kilencvenegy. Ők szinte gyermekfejjel, 13-14 évesen betegedtek meg. Az állóháború következtében a nemi betegek száma soha nem látott méreteket öltött. A nemi betegségek ellen 1915 tavaszán indított harc 1916-ra elért eredményeit azonban a világháború végéig sikerült megtartani. Az 1914–1917 közötti időszakban így is összesen mintegy másfél millió nemi beteget regisztráltak, 41 százalékuk házasságban élt.

Oktatás katonák számára, kik a háború alatt bujakórban megbetegedtek.

Katonák!

Betegedtek: a bujakór (szifilisz) gyógyítva lett és miután jelenleg semmiféle bujakóros tünet nem észlelhető rajtuk, nincsen semmi akadálya annak, hogy a kórházból elbocsássanak.

Teljesen meggyógyulva azonban még nem vagytok!

Mást megfertőzöttök!

A bujakór (szifilisz) nagyon alattomos betegség, mely rendszeresen bizonyos időközben ujbló fellép; a bőrön újabb kiütések, a fejen varok támadnak, ezenkívül hajhullás áll be. A számban, a nemi részekben és az alfelen kis nyitott sebek támadnak.

Ezek a tünetek nagyon különbözők és rendszeresen jelentéktelenek.

Ha a bőrön a legkisebb foltot vagy pőrsenést, ha a szájrégben, a nemi részekben vagy az alfelen csak ettől a kis sebhelyektől észleltek is, azonnal orvoshoz kell fordulnotok és őt megkérdenetek, vajjon e tünetek szifiliszre vallanak-e?

A szifilisz azonban a vérben is visszamaradhat, a nélkül, hogy a bőrön kiütések vagy a szájrégben, a nemi részekben és az alfelen nyitott sebek támadnának vagy a nélkül, hogy hajhullás állna be.

Ha tehát látszólag teljesen egészségesek vagytok is, a következő 2–3 év folyamán minden negyedévben vagy legalábbis minden félévben orvoshoz kell menetek, kienek meg kell mondanotok, hogy szifiliszesek vagytok és hogy vizsgálatot meg titeket és vizsgálja meg véreteket.

A szifilisz mindaddig, míg a beteg kigyógyulva nincs, **más emberre is átragadhat.**

A számban, a nemi részekben és az alfelen levő kis sebhelyek valódi nagy mértékben fertőző, ép úgy fertőzhet a magömlés is.

A fertőzés nemcsak nemi közlekedés után, hanem csókkal vagy az evő- és ivó-eszközök után is történhet.

Emellett minden szifiliszbeteg legyen mindenkor, különösen ha valamely tünetek mutatkoznak, elővigyázó, nehogy embertársait megfertőzze.

Valakinek megfertőzése szifiliszese beteg által **büntető cselekményt képez**, mely a (katonai büntető törvénykönyv 599. §-a, az osztrák büntető törvény 335. §-a és a magyar büntető törvény 310. §-a szerint) elzárással, bizonyos körülmények között (a katonai büntető törvénykönyv 431. §-a, az osztrák büntető törvény 152. §-a és a magyar büntető törvény 302. §-a szerint) pedig még börtönbüntetéssel is büntethető.

A szifiliszbeteg — ha a kellő elővigyázat nem tartja be — akkor is büntethető, ha fertőzés nem is következett be. (Katonai büntető törvénykönyv 702. §-a, osztrák büntető törvény 431. §-a.)

Ha az ügy nem is kerül a bíróság elé, mégis az a tudat, hogy embertársunkat megfertőztük és talán egész életére szerencsétlenül tettük, minden lelkiismerettel bíró embernek **elviselhetetlen lelkifurdalást okoz.**

Egy ilyen oktatás minden szifiliszbetegnek a kórházból való elbocsátásakor átadandó. (1916. évi július 14-én kelt 17100/14. számú hadügyministeri rendelet IV. fejt. 7. pontja.)

Diese Belehrung ist jedem Luesiker bei der Spitals-entlassung mitzugeben. (Siehe Erlass des Kriegsministeriums, Abt. 14, Nr. 17100 vom 14. Juli 1916, Pkt. IV. 7.)

K. u. Hof- und Staatsdruckerei
Korrekturen
— Korrekturen 14 NOV 1916
Betzherabteilung I.

legénységi állományúak minden alkalommal 15, a főtisztek 30, a törzstisztek 60, a tábornokok pedig 120 percig vehették igénybe a lányok szolgáltatásait. Az aktus során a csukaszürke színű, 14/15 mintájú, „Neosalvarisan” márkájú, eltéphetetlen tábori óvszert kellett használni, amelyért a madámnak 20,3 fillér volt fizetendő. Mivel az óvszer – amelyre a hátszágban is megnövekedett kereslet mutatkozott – utánpótlása Párizsból a háború miatt szinte lehetetlen lett volna, ezért nagymértékű takarékoságra és a túlságosan heves használat következtében bekövetkező gyors elhasználódás veszélyére figyelmeztettek a szabályzat írói. A bordély elhagyása előtt minden látogatónak fel kellett keresnie a fertőtlenítő helyiséget, amelynek a bejáratát egy piros lámpa jelezte. A fertőtlenítés végrehajtása mindenkire nézve kötelező volt, elmulasztását a katonai hatóságok szigorúan büntették.

Ugyanakkor a nemi betegségek terjedésének visszaszorítására bevezették a legénység felvilágosító oktatását. Ezt a feladatot sokszor a csapattisztek kapták, akik szakorvosok által írt,

kilenc nyelvre lefordított brosúrákat, tisztálkodási készletet, ingyenes óvszert is osztottak a katonák között. A katonáorvosok heti két-három alkalommal megvizsgálták a bakákat, akik között a csak „farokparádénak” csúfolt szemlék nem arattak osztatlan sikert. A hátszágba szabadságra menő katonáknak az utazás megkezdése előtt egészségügyi vizsgálaton kellett részt venniük, új fertőzéseiket pedig kötelező volt rögtön jelenteniük a csapatorvosnak. Ha valaki a hátszágból fertőzötten tért vissza a frontra és nem tudta megmondani a nő nevét, akitől a nyavalyát kapta, megbüntették. Azok pedig, akik a betegségüket eltitkolták, esetleg a frontszolgálat alóli néhány hetes mentesülés – a háború túlélése – reményében különböző praktikák-

kal nemi betegségekre utaló tüneteket idéztek elő magukon, vagy a gyógyítható kankót szándékosan kapták el, akár többhónapos börtönbüntetésre is számíthattak.

A hadsereg kötelékében szolgáló prostituáltak száma mindig is messze elmaradt a szükséglettől; a nagyfokú igénybevétel és a nemi betegségek fenyegető veszélye miatt csak rövid ideig dolgozhattak kurtizánként. Szüzek, 18 év alattiak, gyenge testalkatúak, terhesek és házasságban élők nem jelentkezhetek szolgálatra. A lányok közül egyébként sokan korábban is ezt az ősi mesterséget űzték, de az évek során egyre több olyan nő is áruba bocsátotta testét, akit a megszállt területeken uralkodó állandó nélkülözés hajtott a bordélyokba. A rájuk nehezedő nyomás következtében sokan pszichikailag összeomlottak, és az italozásban kerestek menedéket.

A császári és királyi hadsereg-főparancsnokság egészségügyi főnöke 1916 őszén megállapította, hogy a hadosztályonként létrehozott tábori bordélyok száma kevés, azok mindegyikében csak néhány lány dolgozik, akik emiatt rendkívül túlterheltek. Egyetlen éjszaka alatt gyakran harminc, ötven vagy száz kuncaftót is kiszolgálhatnak. Ilyen körülmények között pedig a szigorú előírások ellenére is közvetítetik a fertőzéseket. Rezignáltan úgy vélte, hogy a tábori nyilvánosházak nem igazán alkalmasak a fertőzöttek számának csökkentésére.

A kecskeméti kiállítás kurátorai Szabóné Bognár Anikó és dr. Végh Katalin voltak. A tárlat anyagának összeállításában többek közt a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, a Nagy Háború Kutatásáért Közhasznú Alapítvány, a Székesfehérvári Helyőrség-történeti Emlékgyűjtemény és a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum nyújtott segítséget.

Nemi betegség megelőzését szolgáló gyógyászati szerek dobozban. Használati utasítás: Az egytűtűt után vételel, ezután egy rúdcsúcsát a hüvelybe helyezed, a rúdcsúcsot emelkedésig visszahúzzad (kb. 2 perc), ezután a mellékelt szappannal és vízzel (ha nincs víz, akkor a saját vizelettel) a hüvelyt vízzel tisztítod előbbre, valamint a rúdcsúcsot alaposan megmosod. A szappant visszatenni a dobozba.

Kanokfüveskecske. Felfűtött nemi betegségeknek (trippert, kankót) gyógyítására szolgál. Az antiseptikusok megelőzése előtt bűzt tartalmazó gyógyszerrel gyógyították. „Bonjour” betegségeknek nevezték a katonaságnál, mert az alkalmi légyott után 3 nappal visszaköszönt. „Bonjour”.

Hazámat szolgálom

Áder János, Magyarország köztársasági elnöke állami ünnepünk, augusztus 20. alkalmából adományozta a **Magyar Érdemrend tisztikeresztje (katonai tagozat)** kitüntetését Szabó István vezérőrnagynak, az MH Egészségügyi Központ parancsnokának, Arnóczky M. Pál rehabilitált ezredesnek, mérnöknek, az egykori Zrínyi Miklós Katonai Akadémia volt főtanárának; a **Magyar Érdemrend tisztikeresztje (polgári tagozat)** kitüntetését Lengyel Jánosnak, a Magyar Politikai Foglyok Szövetsége elnökének, Varga János 1956-os szabadságharcosnak; a **Magyar Érdemrend lovagkeresztje (katonai tagozat)** kitüntetését Takács Attila Géza dandártábornoknak, az MH 5. Bocskai István Lövészdandár parancsnokának, Müller Zsolt Nándor alezredesnek, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat iszlámábádi véderő-, katonai és légügyi attaszejának; a **Magyar Érdemrend lovagkeresztje (polgári tagozat)** kitüntetését Bitá Máriának, a Szabadságharcosokért Közalapítvány kurátorának, kuratóriumi titkárának, Balogh Ferencnek, a Magyar Politikai Foglyok Szövetsége kegyeleti bizottsága elnökének, dr. Csoma Lajosnak, a Magyar Politikai Foglyok Szövetsége Csongrád megyei szervezete elnökségi tagjának, a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara meghívott előadójának, Horváth Károlynak, a Magyar Politikai Foglyok Szövetsége tagjának, Láncki Lajosnak, a Magyar Politikai Foglyok Szövetsége Hajdú-Bihar megyei szervezete elnökségi tagjának, megbízott elnökének; a **Magyar Arany Érdemkereszt (katonai tagozat)** kitüntetését Somogyi János József dandártábornoknak, Agárdi Péter ezredesnek, a HM Hatósági Hivatal Katonai Építészeti Hatósági Igazgatósága igazgatójának, Drót László ezredesnek, az MH 5. Bocskai István Lövészdandár parancsnokhelyettesének, Lőrincz Gábor ezredesnek, a Honvéd Vezér-

kar Hadművelési Csoportfőnökség hadművelési osztálya vezetőjének, Bellovics Pál alezredesnek, az MH Összhaderőnemi Parancsnokság Üzembentartási és Ellátási Főnökség megbízott főnökének, Kender Tamás alezredesnek, Preininger Győző alezredesnek, az MH 25. Klapka György Lövészdandár logisztikai zászlóalja parancsnokának, dr. Bakity Boldizsár nyugállományú ezredesnek, az MH Egészségügyi Központ I. sebészeti osztály vezető főorvosának, Szabó Tamás alezredesnek, az MH Összhaderőnemi Parancsnokság Híradó, Informatikai és Információvédelmi Főnökség kiemelt főtisztjének; a **Magyar Ezüst Érdemkereszt (katonai tagozat)** kitüntetését Germus Ferenc alezredesnek, az MH Görgői Artúr Vegyvédelmi

Információs Központ törzsfőnökének, Imre József Ernő alezredesnek, az MH 5. Bocskai István Lövészdandár Helyőrségtámogató Parancsnokság (Hódmezővásárhely) parancsnokának; a **Magyar Bronz Érdemkereszt (katonai tagozat)** kitüntetését Csinga Mihály ezredesnek, az MH Logisztikai Központ parancsnokhelyettesének, Kocsis Lajos ezredesnek, a HM Védelmi Hivatal Védelmi Igazgatási és Koordinációs Igazgatóság igazgatójának, Lengyel Csaba alezredesnek,

a Honvéd Vezérkar Logisztikai Csoportfőnökség logisztikai támogató osztály vezető kiemelt főtisztjének, Vadász Norbert alezredesnek, az MH vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár Logisztikai Főnökség főnökének, Salamon Béla őrnagynak, az MH 64. Boconádi Szabó József Logisztikai Ezred nemzeti támogató zászlóalj törzsfőnökének, Rozsonits Tibor József főhadnagynak, az MH 2. Különleges Rendeltetésű Ezred 34. Bercsenyi László különleges művelleti zászlóalj, 1. különleges művelleti század, 4. különleges művelleti csoport parancsnokának, Barna Róbert törzszászlósának, az MH 86. Szolnok Helikopterbázis szállítóhelikopter-zászlóalj vezénylőzászlósának, Bernáth Zsolt főtörzsrőrmesternek, az MH Bakony Harckiképző Központ ellenerő százada beosztott altisztjének; a **Magyar Bronz Érdemkereszt (polgári tagozat)** kitüntetését Kondor Zoltánnak, az MH 37. II. Rákóczi Ferenc Műszaki Ezred víztisztító százada volt parancsnokának, Szabados László Károlynak, a Magyar Politikai Foglyok Szövetsége Borsod-Abaúj-Zemplén megyei szervezete elnökhelyettesének.

Magyarország köztársasági elnöke – a honvédelmi miniszter előterjesztésére – 2016. augusztus elsejei hatállyal, határozott időre történő kinevezése lejártával, kinevezte dandártábornokká dr. Kopcsó István orvos ezredest, a Magyar Honvédség egészségügyi főnökét. 2016. augusztus 20-i hatállyal kinevezte dandártábornokká Kaposvári László Zoltán ezredest, a Honvéd

Vezérkar Logisztikai Csoportfőnökség megbízott csoportfőnökét, dr. Ruszin Romulusz ezredest, a Honvéd Vezérkar Hadművelési Csoportfőnökség megbízott csoportfőnökét.

Dr. Simicskó István honvédelmi miniszter állami ünnepünk, augusztus 20. alkalmából adományozta a **Tiszti Szolgálati Jel babérkoszorúval ékesített fokozatát** (40 év után) Varga János vezérőrnagynak; a **Tiszti Szolgálati Jel I. fokozatát** (30 év után) Szegő László dandártábornoknak; a **Szolgálati Érdemjel babérkoszorúval ékesített arany fokozatát** dr. Eleki Zoltán ezredesnek, Sági János Sándor ezredesnek, Bendes István alezredesnek, Kovács János alezredesnek; a **Szolgálati Érdemjel arany fokozatát** Kócsó Sándor alezredesnek, Molnár László alezredesnek, Somogyi Péter alezredesnek, Antusné Tímár Judit őrnagynak, Mesterházi József őrnagynak; a **Szolgálati Érdemjel ezüst fokozatát** Dunár Dániel alezredesnek, Horváth Zoltán János alezredesnek, Jóri Attila alezredesnek, Keresztúri Zoltán őrnagynak, Laborc Tivadar őrnagynak, Csutáné Pataki Gabriella századosnak, Mohácsi Norbert századosnak, Papp László századosnak, Nagy András törzszászlósnak, Samu Tiborné törzszászlósnak, Ferencz László Péter zászlósnak, Horváth István zászlós-

nak; a **Szolgálati Érdemjel bronz fokozatát** Takács Dezső Ferenc alezredesnek, Bihari Hunor Levente őrnagynak, Boldizsár László őrnagynak, Braunerné Árkai Judit őrnagynak, Fábian Zoltán őrnagynak, dr. Jónás Attila őrnagynak, Markotán Zoltán őrnagynak, Tihanyi Miklós őrnagynak, Gere Béla századosnak, Marics Ildikó századosnak, Pap Péter Endre századosnak, Völgyi Petra századosnak, dr. Farkas Ádám főhadnagynak, Kalmár Imre főhadnagynak, Szilágyi Gábor zászlósnak, Török Tibor Tamás zászlósnak, Deákné Csorba Tünde főtörzsőrmesternek, Diák Mónika főtörzsőrmesternek, Lenti Zsolt Gábor főtörzsőrmesternek, Soproni Krisztina főtörzsőrmesternek, Varga János főtörzsőrmesternek; a **Honvédelemért Kitüntető Cím babérkoszorúval ékesített fokozatát** Rozsák István László munkatársnak; a **Honvédelemért Kitüntető Cím I. fokozatát** Kovács Tamás kormánytisztviselőnek, Tölgyesi Endre Lászlóné főmunkatársnak, Jáger Mihály munkatársnak, Herczeg Imre Miklósné közalkalmazottnak, dr. Heffentrager Józsefnek; a **Honvédelemért Kitüntető Cím II. fokozatát** Móczár Ildikó közalkalmazottnak; a **Honvédelemért Kitüntető Cím III. fokozatát** Horváth Andrea kormánytisztviselőnek, Kiss Balázs kormánytisztviselőnek,

Sáska Brigitta kormánytisztviselőnek, Varga Kálmán Zoltánné tanácsosnak, Burik Sándorné főmunkatársnak, Borsits Enikő közalkalmazottnak, Deme Lászlóné közalkalmazottnak, Domonkos Barbara Olimpia közalkalmazottnak, Geresdiné Vónya Erzsébet Zsuzsanna közalkalmazottnak, Khaut Károlyné közalkalmazottnak, Markó Ilona közalkalmazottnak, Mészáros Károlyné közalkalmazottnak, Pintér Lászlóné közalkalmazottnak, Sipos Edit közalkalmazottnak, Szűcs Lászlóné közalkalmazottnak.

A honvédelmi miniszter a 2016. július 17–29. között megrendezett oroszországi Ejtőernyős Katonai Világbajnokságon, a Magyar Honvédség ejtőernyős-válogatott tagjaként elért csapat I. helyezését **elismerő oklevelet** adományozott, ezzel egyidejűleg teljesítményjuttatást állapított meg Bánszki Tamás százados, Varga Tamás zászlós, Hirschler Gábor Csaba zászlós, Gál Szabolcs őrmester és Asztalos István önkéntes művelési tartalékos szakaszvezető részére.

Dr. Simicskó István – a Magyar Honvédségben az ejtőernyőzés, illetve az ejtőernyős válogatott felkészítése és az utánpótlás nevelése érdekében végzett áldozatos munkája elismeréséül – **emléktárgyat** adományozott Dér László nyugállományú törzszászlósnak.

Együtt szolgáltak, együtt ünnepeltek

„Köszönöm a haza és a honvédelem iránti elkötelezettségüket, aktív munkálkodásukat a magyar történelmi és katonai hagyományok ápolása, a szolidaritás, a bajtársiaság és az együvé tartozás tudatának erősítése érdekében!” – üdvözölte levelében a megalakulásának 45. évfordulóját ünneplő csongrádi Béri Balogh Ádám Honvédklub tagjait dr. Benkő Tibor vezérezredes, a Honvéd Vezérkar főnöke. A jubileumi találkozó résztvevőit a csongrádi Művelődési Központ és Városi Galéria Magyar Királydísztermében Varga Nándor nyugállományú százados köszöntötte, majd Ágoston Imre nyugállományú ezredes, a klub elnöke felelevenítette az elmúlt negyvenöt év jelentősebb közösségi eseményeit. Az ünnepi megemlékezés záróaként a legjobbak munkáját külön is megköszönték, Csongrád város képviselőtestülete pedig egyesületi zászló adományozott a klubnak.

Kép és szöveg: Galambos Sándor

Elhunyt a korszakos igazgató

„MEGHAJLÁS, FÜGGÖNY”

Radovits Ferenc ezredes – aki tizennyolc évig volt a Honvéd Együttes igazgatója – 88 éves korában örökre elment. Példásan gazdag, teljes életet élt: az volt a munkája, a hivatása, ami a szenvedélye. A Kakucs községben született ifjú már húszéves korában eljegyezte magát a hadseregbeli kulturális tevékenységgel. A katonai főiskola elvégzése után, 1952-ben, a kiskunfélegyházi hadosztály kulturális életének szervezője-mozgatója lett, s közben az ELTE Bölcsészettudományi Karán magyar-történelem szakos tanári oklevelet szerzett. 1966 nyarán bízták meg a Magyar Néphadsereg Művészegyüttese igazgatói teendőinek ellátásával, és az volt a legfontosabb feladata, hogy az együttes a hazafias honvédelmi nevelés szolgálata mellett tartson lépést a hazai művészeti élet változásaival, fejlődésével. E kettős kényszer szorításában

Radovits Ferenc és munkatársai jól vizsgáztak, évről-évre lendületet adtak az együttes megújulásának.

A csendes, halk szavú, de határozott, céltudatos munkát végző, kompromisszumokra is kész és mindig csapatban gondolkodó Radovits Ferenc derekasan helytállt. A hazai és a külföldi szereplések mindig nagy sikert arattak, és ezek rangot adtak a hadseregben folyó kulturális munkának is.

Ha pedig azt keressük, hogy mi volt Radovits Ferencre a legjellemzőbb, röviden így fogalmazhatunk: makulátlan ember volt, aki rendet teremtett maga körül, miként rend volt a fejében is. Nemcsak vezetőként, de családfőként is példás volt az élete. Feleségével, Sárával közel 63 évet élt szeretetteljes, boldog házasságban. 1984-ben, amikor nyugdíjba vonult, sokféle kitüntetést kapott, de egyikre sem volt olyan büszke, mint a csa-

ládjára: Sarolta lányára, az unokákra, Rékára, Gergelyre, Balázusra és a legkisebbekre, Danira és Botira, a dédunokákra. Nagyon szerette a csömöri családi fészket, ahol a kertben élete végéig tevékenykedett. A szép kerti virágok mellett a gyógynövények voltak a kedvencei. Meggyőződése volt, hogy a természet patikája jobba teheti az életünket. Most, amikor e gazdag élet végén, 88 évesen eltávozott közülünk, enyhítse a fájdalmat az a tudat, hogy Radovits Ferenc emléke velünk marad.

IN MEMORIAM

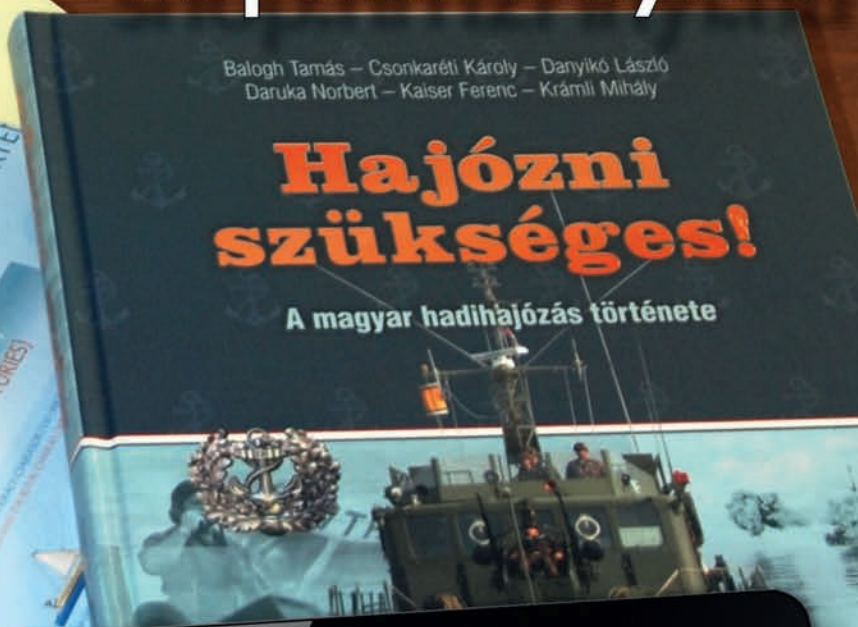
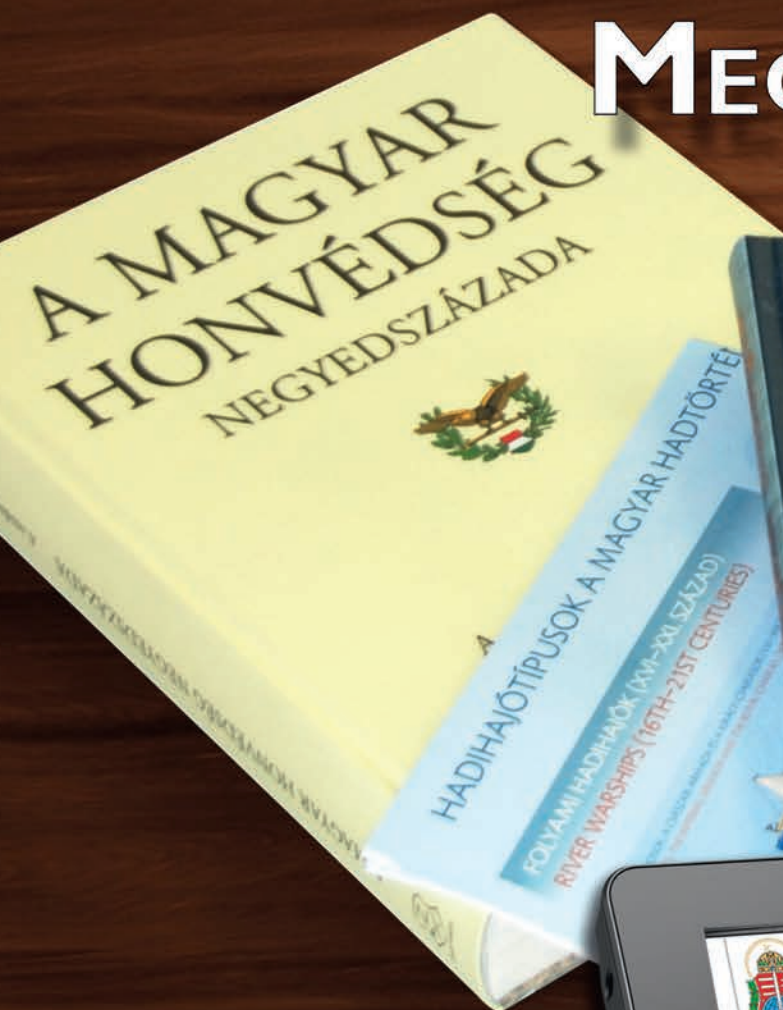
2016. július 25. és augusztus 26. között elhunyt:

Bátor Ferenc ny. dandártábornok, a Magyar Honvédség halottja (66), Schmidt Hugó ny. ezredes (74), Bottó Imre ny. ezredes (85), dr. Magyarai József ny. ezredes (86), Sárközi István ny. ezredes (87), Takács Béla Csaba ny. ezredes (71), dr. Deczki Sándor ny. alezredes (67), Gyöngyösi Ferenc Lajos ny. alezredes (68), Nyerges Mihály ny. alezredes (82), Szarka Miklós ny. alezredes (88), Várdai Lajos ny. alezredes (88), Vecseri Bálint ny. alezredes (83), Wattmann Béla ny. alezredes (85), dr. Zsinkó József ny. alezredes (65), Czékmány Kálmán ny. alezredes (77), Győri György ny. alezredes (84), Kovács Sándor ny. alezredes (78), Németh Endre ny. alezredes (75), Oláh István ny. alezredes (87), dr. Papp Iván Péter ny. alezredes (70), Gyarmati Lajos ny. alezredes (64), Karácson Sándor ny. alezredes (61), Kecő János ny. alezredes (68), Varga János ny. alezredes (83), Veres Gusztáv ny. alezredes (84), Balatoni József ny. alezredes (88), dr. Vető Károly ny. alezredes (74), F. Bede Ferenc ny. alezredes (87), Jakkal Ferenc ny. alezredes (83), Kiszljakov Pavel Petrovics ny. alezredes (91), Sós Ferenc ny. alezredes (86), Szöllösi László ny. alezredes (65), Tóth István ny. alezredes (85), Kákonyi Miksa ny. őrnagy (86), Lukács Benjámín ny. őrnagy (73), Ramecz István ny. őrnagy (84), Stroján József ny. őrnagy (62), Kovács Péter ny. őrnagy (85), Komáromi

Géza ny. őrnagy (88), Gábris Ferenc ny. őrnagy (78), Nemes Ferenc ny. őrnagy (64), Tóth Ferenc ny. őrnagy (84), Lőrincz Zsolt ny. százados (67), Tóth Antal Tibor ny. százados (65), Pacsek István ny. százados (85), Vester Sándor ny. százados (68), Faragó László ny. százados (64), Horváth Lajos ny. százados (76), Baltavári Barna ny. százados (76), Andrási László ny. százados (63), Raffai György ny. százados (85), Kósa Mihály ny. hadnagy (78), Kovács Richard ny. hadnagy (67), Herczinger István ny. törzssászlós (78), Tóth János ny. törzssászlós (59), Erdei János ny. törzssászlós (84), Karkosák István ny. törzssászlós (84), Pásztor Lajos ny. törzssászlós (83), Bodnár Ferencné ny. zászlós (83), Gyurán Pál ny. zászlós (53), Kádár Ferenc ny. zászlós (79), Veres Béla ny. zászlós (73), Balasi Tibor ny. zászlós (53), Győri Péter ny. zászlós (54), Göndör Sándor ny. főtörzssörmester (96), Kalinics Csaba ny. főtörzssörmester (51), Szabó Sándor ny. főtörzssörmester (58), Győrfi László ny. főtörzssörmester (74), Horváth Jánosné ny. főtörzssörmester (60), Tapolczai László Lajos ny. szakaszvezető (57), Dobrocsi Ferenc ny. közalkalmazott (87), Lévai Józsefné ny. közalkalmazott (87), Máté Jánosné ny. közalkalmazott (82), Zám Ernő ny. közalkalmazott (67), Gerzsenyi Kálmánné ny. közalkalmazott (79), Pap Erzsébet ny. közalkalmazott (81), Riba József János ny. közalkalmazott (73), Gombár Ferenc ny. közalkalmazott (72), Székely Lászlóné ny. közalkalmazott (93).

EMLEKÜKET KEGYELETTEL MEGŐRIZZÜK.

MEGNYITOTTUNK: shop.hmzrinyi.hu

HM ZRÍNYI
TÉRKEPÉSZETI ÉS KOMMUNIKÁCIÓS
SZOLGÁLTATÓ KÖZHASZNÚ NONPROFIT KFT.

Zrínyi Kiadó - HM Zrínyi Nonprofit Kft.

1087 Budapest, Kerepesi út 29/B

Nyitva tartás:

hétfő - péntek 8.00 - 15.30

Győr Edina

Tel.: 06 1 459 5373; 06 30 578 1048

E-mail: gyoredina@armedia.hu,

Magyar Renáta

Tel.: 06 1 459 5319; 06 30 632 7605

E-mail: magyarrenata@armedia.hu

HONVEDELEM.HU

A KATONAI HÍRPORTÁL

*Látogasson el
hozzánk!*

**FOTÓK, VIDEÓK,
HAZAI ÉS KÜLFÖLDI HÍREK, SPORT,
INTERJÚK ÉS MÉG
RENGETEG ÉRDEKESSÉG!**

